

ÜLIÕPILASLEHT

SISU: Meie suhetest Poola üliõpilaskonnaga — Hugo Kukke. / Korporatsioonide kaitseks — (2) Ugalensis. / Vastuseks Ugalensisele. Rich. Janno. / „Oites aed“, J. Perti draama arvustus — E. Raudsepp. / „Vanemuine“ pööride eel. — —mm. / Jakob Tillo †. / Juhan Pahlbärgi erinumber. — Veste. / Üliõpilaskogude põhimõtted ja tööshtjooned (2). / Akadeemiline kroonika. / Edustuse koosolek 5. veebruaril. / Akadeemilise Emakeele Seltsi tööst. / Akad. Hõimklubist. / Akad. rahvaluule seltsi tegevusest. / Uut kirjandusest. / Päevakohane Romain Rolland. — E. R. / Katke „Colas Breugnon'ist“: „Sõjapäevad“. — R. Rolland. / Ukraina üliõpilaste elust. / Akadeemilised teated. / Toimetusele saadetud kirjandus.

№ 2

27. II. 26

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Meie suhetest Poola üliõpilaskonnaga.

Juba vanast ajast seovad meid Poola üliõpilastega hääd mälestused. Nimelt endise Tartu ülikooli aegadelt, kus meie õieti võõrasrahvana liikusime oma kodumaa südames asuvas ülikoolis, nagu kaugelt tulnud Poola üliõpilasedki. Kahtlemata oli meie vahel selle üldise seisukorra tõttu palju ühist, ja veel praegugi ei ole vähe isikuid kummaski akadeemilises peres, kes tol ajal tegelikult kokku puutunud. Samuti on meie vanematel organisatsioonidel tolaeagsete siinsete Poola omadega lähidaid kokkupuutumisi olnud. Kes viimasel ajal Poola üliõpilaste keskel viibinud või Poola üliõpilaslehti jälginud, teavad, et Poola akadeemilises peres need vanad mälestused Tartust veel õige elavad on ja et sellest viimastel aastatel Poola üliõpilaslehtedes väga palju on kirjutatud.

Eesti üliõpilaskonnana katsuti meie poolt esimest lähemat kontakti ja koostööd Poola üliõpilaskonnaga luua juba 1923 aastal. 10—11. aprillini 1923 a. peeti Tartus ära esimene rajariikide üliõpilaskondade konverents, millest osa võtma oli kutsutud ka Poola üliõpilaskond. Konverentsi kokkukutsumist põhjustas alusmõte, et nendel üliõpilaskondadel on

kahtlemata väga palju ühiseid ülesandeid ja muresid oma edukama studiumi kui ka üldise rahvusliku kultuuri nimel, mis-suguste teostamist nende vaheline lähem kokkupuutumine ning järjekindel praktiline töö peab suurejooneliselt edendama.

Kahjuks ei võtnud sellest konverentsist Poola üliõpilaskond mitte osa, vaid teatas hiljem, et kutse on hilja pärale jõudnud, kuid ühineb täielikult selle koostöö põhimõtetega.

Sellest ajast on meie üliõpilaskonna suhted Poola üliõpilaskonnaga kõige paremad. Meie üliõpilaste-arstiteadlaste ekskursioon sai 1924 a. Poolas kõige südamlikumana ja sõbralikumana vastuvõtu osaliseks. Samuti ei unusta Poolas viibimist meie üliõpilaskonna ametlikud delegaadid ja sportlased, kes osa võtsid CIE kongressist Varssavis 1924 a. Eriti on aga hääd vahetada ja lähema koostöö tarvidust meie üliõpilaskondade vahel rõhutatud ametlikkude esitajate poolt mitmel konverentsidel, eriti CIE kongressil Kopenhaagenis läinud sügisel. Nendest läbirääkimistest on päle paremate soovide selgunud ka terve rida praktilisi ülesandeid, mis meie üliõpilaskondade vahel peaksid teostami-

sele tulema. Ja need ülesanded on sarnased, et meie Üliõpilaskonna juhatus kui ka Välis-toimkond peaks juba sel semestril tegeliku kontakti Poola üliõpilaskonnaga looma. Sellest ei ole huvitatud mitte ükski Tartu, vaid ka Tallinna tehnikumi üliõpilased.

Nende praktiliste koostöö ülesannete loetelu ei ole käesolevas kirjutuses tarvilik. See kuulub loomulikult üliõpilaskonna vastavate organide lahendusse. Siin võiks tähen-dada ainult paari asja, millel juba sellel suvel tuntav tähtsus.

Poola üliõpilaskond on seni korraldanud üliõpilasvahetusi, pakkudes teiste maade üliõpilastele võimalust kuu või kaks Poolas elamiseks. Kui meie üliõpilased sarnaseid võimalusi üldse tahavad kasutada, siis on välisriikidest selles suhtes meie soodne just Poola oma põllumajanduse, metsanduse ja arenenud tehnika ning tööstusega. See on tähtis kaalumisele võtta just neil meie üliõpilastel, kes suvevaheajal teatud praktilisi fõid peavad tegema. Siin seisab meie üliõpilaskonnal lai ülesanne ees — soetada välisriikides kohti, kus meie metsateadlased ja agronoomid, samuti ka keemikud, insenerid ja tehnikud (Tallinna tehnikumi

üliõp.) võiksid oma suviseid praktilisi töid teha, mis meie ülikooli poolt arvesse võetakse. Ei ole kahtlust, et meil teadusliku töö seisukohalt selle järele suur tarvidus olemas, kõnelemata üliõpilase silmaringi laiendamisest üldse ja tutvunemisest välismaaga. Seni on meil sarnaseid võimalusi ainult juhuslikult tarvitatud, selle järele kui meile neid pakutud (näit. mõni aasta tagasi suvised õppekohad agronoomidele Daanis). Ka õppeabinõude poolest võiks Poolast mõndagi saada, eriti mis puutub tehnikasse ja ehitusajandusse.

Kontakti ja koostöö loomine Poola üliõpilaskonnaga ei tähenda muidugi leigust Balti üliõpilaskondade Keskbüroo vastu, mis nimetatud 1923 a. asutatud. See on selge juba praktilistest ülesannetest, mis siinkohal puudutatud.

Kuid loomulikult ei ole meie seisukoht 1923 a. saadik muutunud, kus meie poolt esimene konverents kokku kutsuti, ja Poola osavõtt Keskbüroo tööst on loomulikult meie seisukohalt väga tervitatav. Seni oli selleks teatavasti väliseid raskusi, mis tingitud Poola ja Leedu üldisest vahekorrast. Kuna aga

üldine vahekord ikka normaalsemaks on muutumas ja kuna ka Poola üliõpilaste poolt Keskbüroo ülesandeid tähtsateks peetakse, siis võib arvata, et ka koostööks Keskbüroos pinda olemas on. Sellepärast ei ole mitte ülearune, kui ka Keskbüroo omalt poolt seda võimalust selgitaks, nii et juba lähemal istangul, mis märtsikuul Tartus peetakse, Poola osavõtu võimalus otsustatud saaks.

Hugo Kukke.

Korporatsioonide kaitseks.

2

(Järg).

Heidate ette korporatsioonide mõttetust ja labaste joomakommete harrastamist, kuid sealjuures kas unustate ehk varjate, et kõige täielikum kneipcomment valitseb praegu ühes vanemas üliõpilaseltsis, kuna kõik Eesti korporatsioonid need kombad peaaegu täielikult hõrvale on heitnud.

2) Ja küsige enne järele, kui suurt rõhku pannakse meil Eesti korporatsioonides kasvatuse peale (sõprus, ausus, ülespidamine seltskonnas jne.), missugust kasvatustööd paljudes seltsides peaaegu sugugi ei tunta. Värvimüts ise on juba kasvatuslike väärtusega, kuna niisuguse kandja ta peale vaatab kui teatud pühaduse peale. Kes kannab kaabut või sonit, sel pole karta midagi, ta võib teha mis tahab*); kes aga liigub värvides, see teab, et ta neid au sees hoidma peab, ning mõnigi rumalus jääb tegemata, mõnegi sammu ees jäädakse seisatama ja tunnistatakse ise enesele: ei, seda ei tohi ma teha, nii ei tohi ma meie ühise pere välismarki määrida! — Kas teate mis tähendab „rukkinine“ korporatsioonides? Ja rukkitakse isegi „in perpetuum“. Kas teate üldse, kui piinlikult nõutakse korporatsioonis takti, kor-

reksust? Või pole kõik see haritlase atribuut teile midagi väärt?!

3) Ja akadeemilise töö tegemine. Ma võtan näituseks võrdluse usuteadlaste hulgast, kuna see ala mulle tuttavam. Viimase 10—12 aasta jooksul on olnud eestlasi korporatsioonidest, kes usuteadlisi auhinna töid teinud ja ka auhinna osalisteks saanud, ca 50% kogu arvust. Ülikooli lõpetajate % korporatsioonides pole sugugi madalam, kui teistes organisatsioonides või organiseerimatute seas.

Ning töö väljaspool ülikooli: võtke ometi E. R. Muuseumi, E. Kirjanduse Seltsi, Tartu Vaestehoolekandmise Seltsi arenemisaastad, küsige tegelastelt, kunas on seal korporatsioonide liikmed puudunud, kunas on nad eemal olnud ehk oma abi keelanud? Kui E. R. Muuseumi oma jalgele asus, olid peaasjalikult korporatsiooni ringid, kes pidudega „Vanemuines“ ja igal teisel teel asja arendada püüdsid. Samuti Muuseumile asjade korjamise alal on küllalt ümber käidud suve vaheaja jooksul ja Muuseumi vara-aita rikastatud.

Ma lõpetan. Ei saa salata — igal pool on omad head, omad vead. Ei puudu varjukülgi õieti kusagil, — nii korporatsioonides,

seltsides ehk ka maakondlikes kogudes. Aga paleuslikult on minu silmis korporatsioonid „kõige soovitamatu p“. Olen ikka korporatsiooni mõtte pooldaja olnud, olen seda ka praegu, kuigi see praegune Tartu üliõpilaste elu ja rahvusliku liikumise suhtes enam kaugeltki see „vana Tartu“ ei ole. Arvan aga isegi, et mõnes suhtes meie praegune Tartu õhkkond ja juurevoolav nooruspõlv vahest veel rohkem tarvitaks korporatiivset kasvatust, kui endine põlv. Olen kindel, et ükski, kes korporatiivkasvatust saanud, välja ei tuleks artikliga „kirikuhakid, religioon ja üliõpilaskond“, nagu sellega toime on saanud keegi „Oldermanni“ tiitli all esinev isik („Üliõpilaslehes“ nr. 9), — ka kui ateist ehk „pappide põlgaja“ olla. Või arvate, et korporatsioonides usuvastaseid ei ole? Nimetatud artiklis on aga küll in optima forma väljendust leidnud seltsi ja korporatsiooni kasvatuslik vahe. Ühelt poolt arvab iga noor mees oma 20 aastakesega juba omal õiguse olevat naerda, mõnitada, targutada, parajal juhusel odavat poliitikat ja demagoogiat teha, oma õndsakstegevast iskut kui mõnda valminud väärtust esiplaanile tuua, — teisel

*) ? (Toimetus).

aga tahetakse veel tunda aukar-
tust vanemate vaimuavalduse suhtes,
takti tunda ja korrekt olla ka
teisiti mõtlejate vastu. Igatahes
on meie Eesti korporatsioonide olu-
kord niisugune, et sisseastuv noor
üliõpilane kaua veel õpilasena
ennast peab tundma, vanematelt

õppima ja omandama, kasvama
ja ennast kasvatada laskma. Kor-
poratsiooni mõtte vastased näivad
peaaegu pooldama seda praeguse
aja haiget õhkkonda, kus igaüks,
kes ei häbene häält tõsta ja nina-
targa-kriitikat teha, kohe „valmis
mees“ on, koolipingilt tulles juba

kohe võib ellu astuda, karjääri
teha, võib targutada kõige üle ja
maha teha kõike.

Korporatsioonide kodus aga ta-
hab püsida veel see vana vaim,
et: „häda rahvale, kus lapsed
valitsevad!„

XI. 1925.

Ugalensis.

Diskussiooni korras

Vastuseks Ugalensisele.

On ju väga loomulik ja tervi-
tatav nähtus, et meie üliõpilaskon-
nas on keend elav mõttevahetus
organiseerimisvormide ja üliõpilas-
kondliku liikumise sihtluste üle —
nii kõnes kui kirjas —, teisiti ei
saa see ju ollagi akadeemilise
noorsoo juures, kes oma üldilmet
ja vaimu rajamas ja omapärase
kujulaadi leidmiseks otsingute aja-
järgus. Seda tervitatavam on nüüd
asjaolu, et viimaks ometi ka kor-
poratsioonide ringkonnast mõtte-
avaldustele on sõandatud tulla,
kuigi need esimesed pääsukesed
esialgu vilistlaste ringkonnast.

Püüan siinkohal varustada
mõne ääremärkusega Ugalensise
kirjutist „Korporatsiooni küsimus“,
mis iseenesest nõuaks küll pikemat
vastuväitlust — kuid siis tuleks uuesti
esindada kõik need seisukohad,

mis üliõpilaskondlikus liikumises
juba üldiselt tuttavad ja mis tunduks
asjast kursis olevaile asjatu kor-
rutamisena. Ugalensist informee-
rida aga ei tunne sisemist sundi
ja vast oleks see ka veidi raske
ülesanne, sest praeguse üliõpilas-
konna vaimu, voolude, iseloomu
ja ilme mõistmiseks tuleb ikkagi
kogu asjaga vahenditult tutvuda,
koha pealt kaugel olles kipub ini-
mese vaim ikka „oma aegadesse“
tagasi, ajalukku, mis pole aga
praegusele tukslevale elule kau-
geltki mõõduandev.

Teen omad märked samade
punktide järele, millistesse on Uga-
lensis jaotand oma kirjutuse.

Sissejuhatuseks märgitud mõt-
ted annavad meile selge käsituse
neist alustest, millistele on Uga-
lensis rajand omad vastuväited —

ja ühtlasi näeme neist kujukalt,
kuivõrd valesti on ta mõistnud
päevakorral olevat pisikest võitlust
korporatsioonide vastu. Kedagi
ei taheta keelata, kogu „rauatagu-
mine“ on olnud ideeline protest
parima veendumise põhjal kind-
late põhjendustega, mida pole seni
keegi suutnud ümber lükata. Mitte
kildkonna vägivalla huvides (?!),
vaid ideeliste kaalutlustega üliõpi-
laskondliku ilmavaate taotlusel
on käind mõttevahetus — see on
kõigile selge, kes vähegi asja jäl-
gind. Ja kui Ugalensis päris tõ-
siselt räägib ühendavaist niistet
haridusministeeriumi mütsikire-
vusega, siis viiks siin asjaolude
selgekestegu väitluse küll liig lap-
sikule pinnale, milline arutlus
vast „Üliõpilaslehegi“ veergudel
sobimatuna tundub. Küll on aga

„Õites aed“.

J. Perti 4: vaatuslik draama.

Sulg ei taha tõusta, sest on
see ju austatud „Üliõpilaslehe“
sekretär ise, kelle vaimusünnituse
kohta siin tema enese toimetatavas
ihulehes üks kirjanikkude advokaat ja
prokurör suu täis on võtnud.

Päälkiri ise tundub juba paljulu-
bavalt tuttav. Eks olnud see Tšeh-
hov, kes Moskva kunstiataatrite kir-
jutas oma „Kirsiaia“, peene, psüko-
loogilise, pooltoonide- ja meeleolude-
rikka näidendi, mis Stanislavsky ja
terve näitlejapersonaali poolt suure
õhinaga vastu võeti ja mille lavastus
ka täiesti läbi löi.

Elvest on meilgi vaja ja lavakir-
jandus-parnassi ilme on meil küllaltki
vähepalgeline; oleks meeldiv, kui
näiteks varasem teatriliteratuur,
austatud juubilar Kitzberg kõigepäält
ja ka Wildegi — klassikuteks tunn-
tataks, sinnasamasse liiki ka Tam-
saare „Juuditiga“ ja Raudsepp „Sim-
soniga“, ning, välja arvatud ainult
Huubel ja Adson moodsa ideedraa-

maga, terve eesti näitekirjandus va-
bade võimaluste lävel seisvaks kuu-
lutataks. See oleks siis alles põli
noortele draamakirjanikkudele.

Sest kes tahab salata, et kui maa-
elu näidend, enda miljööst piiratud,
kui realistlik draama ja naljamäng,
piibliainelised suurejoonelised karak-
terdraamad ning lõpuks modernid
tulevikudraamad on üles loetud,
ikkա veel nii mõnigi üsna üldtun-
tud näitemänguliik meie näitekirjan-
duses pole aimatudki. Näiteks
niipalju kui välisesse eeskujudesse
puutub, on ju olemas lüürilisemat
laadi, poeetilise sõnastusega, tegevus-
vaene sümbolistlik muinasjutunäi-
tend Maeterlinck'il, on Przybyševsky
däämoniline pooltoonide romantika,
Itaalias huikab keegi kergemeelsemas,
aristokraatses toonis, ja ka raske-
meelne Põhjamaagi vastab sellele;
osalt on ju Skandinaaviaski tõsise-
maid, realistlikumaid suunilusi olnud
selle uue poole, osalt Hamsunil, ja
iseäranis on katseid olnud ja ka saa-
vutusi Strindbergilt selles suunas
erakinimeste hämarat hingeeluvalda

kolmes vaatuses kammerteatri lavale
tuua. Neis kõigis ühine on küll ainult
uue otsimine tihedamalt inimesehin-
ges, urgitsemine selle järele, mis on
niitpeen, ja mis sama hästi võib tegu-
sid ja saatusi määrata, kui Shakes-
peare'i klassiliselt selgejoonelised
kired, mõök ja vaimuviirastused, ning
lõpsenil kodanliste raudsete piiride
surve. Just see uute varjukülgede
ja varjundite otsimine, mis küll vist
igavesti süiski põhikirgede, nagu alg-
elementide jalale toetuma jääbki, ainult
peenemate, erilisemate, individuaal-
semate varjundite ülesleidmisega lep-
pides, peabki tähendama vist teatri,
samuti nagu ka kirjandusegi ede-
nemist.

Ja mis meisse puutub, siis blasee-
ritud, peenevarjundilisemate poolto-
onide maailma kujutamisele, — nagu
seda tunneme Maeterlinck'ilt, Przyby-
ševsky'lt, d'Annunzio'lt ja mõninga-
vähemkõlavamalt seda laadi näite-
kirjanikkudelt —, pole meie draama
siiaamaani veel astunud. Katset selles
sihis aimame vast siin, Jaan Perti
„Õites aias“.

erajutuajamistel korporantide arvamisi kuulnud, et koolipoiste mütsihimus just avaldub meie koolinoorsoo kalduvus korporantismile, siis vastupidi Ugalensise kaalukale mõttele — mütsikirevus on just korporatsioonide eelfront korporantismi aatele!

I. Ugalensis tutvustab meid selle ürgjõuga, millest tekkinud eesti korporatsioonid ja mida vastasrindlased ei tundvat. Küllap meie seda ürgjõudu juba tunneme, huvitav ainult on, mihuke uhke nimi sellele asjale on leitud! Kui meie esivanemad tahtsid selja sirgu ajada ja inimväärlist elukorda omada, siis pandi mõisad põlema ja löödi parunid kantsidest välja, meie esiakadeemlased aga tegid saksa näo pähe, ehtisid end samasuguste vausulgedega, püüdsid samasugused saksad olla — ja seda nimetab Ugalensis eesti korporatsioonide tekkimise ürgjõuks — mitte vähem ega rohkem.

Meie suudame muidugi mõista ja hinnata oma akadeemiliste esivanemate püüdeid ja saame ka aru tollaegseist üheväärlikkuseni püüdvaist üritusist — mind hämmastas ainult säärane ülihindav nimi —, see oli tollaegne poliitika ja meie ei tahagi olla selle alahindajad. Kesteb — võib olla nõudis tollaegne elustruktuur sää-

rast teotsemist; kui nii, siis au neile. Ja, võib olla, oli värvi müts ka otstarbeliseks vastukihvitiiks vene furaskale ja särgile. Selle vastu pole praegu koht siin vaielda, see võis kõik nii olla, kuid — armsad ligimesed, vaatame ometi ringi, kus meie elame ja oleme, ajalooratas on veidi edasi liikund ja meil on ju ometi oma vabariik, meie rahvas määrab nüüd ise oma olemise ja tegemise, pole enam sundijaid ega orjamatse — või ei tea teie seda, härra Ugalensis?

Oleme jõudnudki küsimuse peamomendini. Praegune võitlus (no tarvitame seda nime!) korp. vastu liigub nüüd isaga seil nõudeil ja eluseisul, on võtnud arvustuse alla korporatsioonide praegused põhimõtted tänapäeva seisukohalt. Iseseisva vabariigi üliõpilaskonnal on ometi hoopis teistsugused sihtlused ja ülesanded kui omaaegsetel parunipoiste seas heitlevatel eesti soost akadeemilistel kodanikkudel. Kui see nii ei ole, siis ei vääri meie tänapäevane akadeemiline pere üldse säärast kõrget nimeust. Ja see ongi olnud suurim etteheide korporatsioonidele — nüüdisajale võõras vaim, meie elu suurtele muutustele mittekohanemine —, nüüd seab Ugalen-

sis selle korporatsioonide olemasolu põhjenduseks, ei ürgjõuks! Oli omal ajal, mis oli, nüüd oleme meie vaba rahvas, ei pruugi enam ühelegi saksa võsule järele ahvida, teeme ise, nagu see meie elule kohasem ja nagu meie tahame! Mälestame lugupidamises oma akadeemiliste esivanemate võitlust surujate vastu, rõõmusest, et oleme võitnud hoopis avaramad teotsemisvõimalused, paneme värvi mütsi kui tollaegse võitlusabinõu auväärlisele mälestus-kohale, mitte, aga rohkem! Või on Ugalensise arvates siiski praegugi veel noid saksa junkruhäräs, kelle ees meie matsid oleme ja seepärast nende väärliseks ihates end ümber peame grimeerima? Kui nii — siis tuskleb küll meie soontes eht ürgjõud!

Ja lõppude-lõpuks on ju värvi müts korporatsioonide arvustuses täitsa kõrvaline olend olnud, kaaluvamad etteheited on hoopis mujal — millest allpool. Kui tahetakse nooruse romantikas (nagu hra E. Ehrlich „Postimehes“ teab seletada) end veidi säravamalt ehtida, olgu peale, see on maitseasi. Et aga Ugalensis seda nii pateetiliselt on püüdnud põhjendada, selleks olid need ülaltoodud sõnad.

Mis just nende viimaselt mainitud kolme nimega seotud näitekirjandusliku suuna suureks paheks on olnud, siis see, et ta on olnud liialt poesia, liialt ilus, liialt õhuline; see on viinud ebamäärasteni, mis tasuvad endid harilikult unustusega. Ainult Maeterlincki müsiika on siitamaani täies õies püsima jäänud oma selguse, algupärasuse ja järjekindluse tõttu, jäädes ka vist kaua edasi püsima samasuguse täiuslikkuseni ulatunud erinähtusena muinasjuturomantikast nagu Saksa Moriz v. Schwind'i maalid. Teised kõik on olnud enam kärarikad kui püsivad, ja on kahvatunud kui voolu edustajad, mis liig ühekülgselt ühesuguseid tüüpe oli osanud luua, ja seda võrdlemisi väheväärtuslikku (unistavat) ühekülgsust liialt oli ülehinnanud.

Jaan Pertti „Õites aed“ kuulub laadilt sellesse unistavasse, ebamäärasesse, luulelisust nii hingeelukujutuses kui ka lauserütmis austavasse näitekirjandusse. Kuid ka sellel alal võib saavutada teoseid, mis on täiuslikud, sisu poolest rikkad, kunstli-

selt-huvitavalt individuaalsed. See oleks õrn ja sügavale puudutav poeesia. Näite seesugusest võimalusest pakub just Maeterlinck, kellel ongi ka lõpmata palju olnud järelkäijaid. Muidugi õnnetuseks, sest mitte ükski sellest kirjanikust, vaid üldse ühestki kirjanikust, kes enda omapärasusega midagi suurepäralist on suutnud luua, ei tahaks näha ikka uusi ja uusi dublette; ometigi on sagedasti lagu just nii.

Alles neil päevil „Vanemuise“ laval mängitud Paul Claudel'i „Vaetus“ oleks ainult sõnastuse poolest katse poeesia- ja unistusromantikast maksuvusele tuua, kuna terve näidendide idee-line vaimulaad on hoopis teine, bla-seerumatu, kindel, sirgjooneline, peaaegu elementideni lihtsustatud.

Pertti „Õites aia“ puhul ei tarvitse küll seda teost just kusagile niisugusesse kooli paigutada, kuna ta on siiski kaunis omapärane; kunagi ei või jälle esikteose üldist vaimulaadi kuidagi paremini iseloomustada, kui eespool-antud abinõude varal.

* * *

Millest mängib see draama, mille tegelasi on ainult neli? Selle päämõte on rajatud abieluõnne edasi tahtnud elada puhta armastuse võimalikkuse eitamisele; ja nimelt inimeste vahel, kes nagu „Õites aia“ tegelased, õnnes ja tundeelul ainukese elu päämõtte ja ülesande näevad: alati armastada, esimese tundelise armastusega, igaveses mesinädalates, seda vajavad need inimesed; kuna aga see pole võimalik, siis on nad peitunud ja pöörduvad üksteisest ära, nagu võhivõõrad; ja nüüd keerlevad nende eluavaldused ja närvivad veel ainult mõtteid, kuidas enestele seda mitesobimist seletada ning mis jääb neile veel elus olla ja teha; aga nende peavad on õuduseni tühjad, ainult täis äärmiselt tundelisi unistusi ja suuri elutarkuse mõtteid. Need on haiglaste tundelised, üleaurused inimesed, kellede tundepaisud käivad peaaegu sentimentaal-romantilistes skaalades.

Isukalt, kuid askeetlikult külma loomiskirega tõttav kunstnik Kar

Mis puutub ühe vanema seltsi värvimütsi harrastamise, siis on see hoopis iseküsimus — mille taipamiseks üht-teist vast selgub ülaltoodud ridadestki — ja sellest võiks vast juttu olla siis, kui Ugalensis toda „vanemat seltsi“ otsekohe nimega nimetaks, et saaks otselt kõnelda, ega pruugi anonümsel pinnal vankuda.

Ja siis need Fichted ja Schleiermacherid, kes olnud kõik suured korporandid. Olgu peale, meie ei ela Saksamaal, meie Eesti on ikka veidi teine maa ja meie ei pruugi oma kultuuri ainult seal ammutada (teisi kultuurmaid on ka Euroopas olemas). Ja võib väga kahelda, kui suured korporandid — meie mõttes — need mehed olidki, seda ei saa ainult paari kinnitava lausega tõestada! Ja lõpuks on Ugalensis järjekorraliselt taas korporatsioonide auksuhkuseks üles seadnud meie auväärt Kreutzvaldi ja Hurdi. Arvan — siin tehakse nendele lugupeetud nimedele küll ülekohtu ja veidi piinlik on korrata neid argumentatsioone, mis ükskord juba peaksid selged olema. Saadagu ometi aru ja võetagu arvesse aegu, mil need mehed elasid, tolleageid olusid ja akadeemilise inimese seisukorda — ajalugu, ajalugu! Kui need mehed, kelle põ-

himõtted ja teotsemised meil kõigil teada, praegusel ajal oleksid eland, Ugala liikmed nad küll ei oleks olnud! Ka mitte Livonias või Estonias — see tohiks se'ge olla. Ugalensis ilusa loogika järele peaksid kõik eesti pojad astuma saksa korpidesse, sest niisugused auväärt mehed kui Kreutzvald ja Hurt olid ju seal!

II. Järgmises punktis seletab Ugalensis lähemalt eesti korporatsioonide tekkimislugu — see on „korporatsiooni mõtte vastastele“ küll ammugi kaunis selge — ja püüab ühtlasi ümber lükata väiteid, et korporatsioonid on „passiivsed, rahvavõõrad ja eluvõõrad“. Siin pean jällegi kordama, et praegune „võitlus“ on nüüdisaegsete korpide tegevuse ja olemuse vastu sihitud, mis kord kauges minevikus tehtud ja kuidas oldud, on huvitav Ugalensis memuaarist kuulda, kuid see ei vabanda praeguseid korpe mittemilleski, veel enam — kui seal omal ajal tõega kultuurtööle ja rahvale kaasa elatud — on praegused etteheited seda kibedamad. Praeguse akadeemilise noorsoo pühed ja huvid, elu ja tegevus huvitab meid, selle ümber on hinnangud liikund ja „Ugalensis“ ei oleks tohtind, oma ilusa loogika juureski pra-

guse aja pahesid endisaja hüvedega puhtaks pesta!

On ju väga ilus ja armas kuulda neid põhimõtteid, millistel asusid eesti korporatsioonid oma loomismomentidel (Sakala karskusaate taotlemisel j. n. e. — oi, oi, endised head ajad!). Siis kaastöö ja osavõtt Eesti Kirjanduse seltsist, E. R. Muuseumist j. n. e., isegi vanavara on kogutud — meie lugupidamine ja kiitus (väga kena oleks, kui praegused fuksid ja buršid auväärt vilistlase seletustest veidigi õppust võtaksid)! Erilise tähelepanu pöörab Ugalensis millegipärast Tartu Vaestehoolekandmise Seltsile, kus eriti Estica ja Ugala truusti teenind, — ka vaeste eest hoolitsemine on tänuväärt ülesanne ja meie kummardame vaikes alitsuses sellegi ees. Kõik, kõik võtame arvesse, midagi ei salga maha, oleme valmis isegi abiks olema korpide mineviku eeskujurikka töö andmeid koguma ja otsima, kuid —

Kuid praegustes korporatsioonides meie neid andmeid ei leia. On selge et, üliõpilasel peale oma akadeemiliste õpingute ka teisi töö- ja huvialasid peab olema, kas siis kultuurülesandeiks või oma isiku täiendamiseks, seda pooldab ka Ugalensis

laseb oma äärmiselt tundelisel naisel Helmil üksikuna, sisemisest rahuldamatusest puretuna koltuda, peaaegu suremiseni ära vaevuda lillearoomilisel ja maalilisel mererannikul, paradiisina kujutatud maastiku keskel. Liiga palju ilu, liiga suur tundelikkus, ja kontrastiks sellele kõigele närvimatud sisemised ahasused õrnaltehitatud, peenenenud, blaseerunud inimestes. See ongi see eriline maailm, mida meie draamakirjandus kunagi pole tahtnud õieti puudutada, novellikirjanduses vahest ainult Tuglas oma loomisjärgu algusel mõnes fragmendis ja Randvere oma Ruthiga. Ilmakirjanduses aga löi ta kuni ilmasõjani laineid; see pühkis ta säält ära ja õpetas uusi asju nägema.

Sinna õnnetute, teineteisele võõraste inimeste juure tuleb teine abielupaar: Laine-nimeline naine, uhke ja heitlik, ning iseäranis õrnatundeline, peaaegu sentimentaalitsev mees Hannes.

Ja sünnib pööre. Nagu iseenesest kujuneb, et õieti mõlemad õrnhinged eineteisele lähenevad, mingi vana tutvuse meeletuletusel. Isegi lastak-

se öelda, et Hannes alati Helmit südames on kandnud, mis küll ongi üleliigne tähendus, liiga mitmest küljest põhjendamine, sest need inimesed peaaegu ei eraldu milleski teineteisest, nii ühistjuurt on nende liitrika ja loodusenaufimine, nii pelglikud ja andekspaluvad on nad oma pattudes; ainuke vahe seisab selles, et Helmil on palju enam oma armastusprobleemi arutada olnud, et ta on päälegi haige ja valuline, kuna Hannes on lihtsalt sentimentaalne. Traagika, mis teda tabab, kui ta mõni päev päale kohale saabumist korra juhuslikult Karli ateljeeukse avab, sisse vaatab ja näeb säält oma naist kunstnikule paljalt modellina, juhmistab teda silmapilguks, kuid ta saab sellest üle kohe säälsamas imeliku, ootamatu loialtusega; natukese aja pärast ei mäleta ta enam midagi, vaid vastab oma naise ahasusele sellega, et ise enesele andeksaandmist palub mõttepatu pärast, kuna see teisel oli juba teopatt.

Tähendab ka Karl ja Laine on lähenenud teineteisele. Karl koguni ar-

vab enese olevat näinud uues juuretunlus alles esimest korda oma elu naist. See sünn misantroop, kes arendab mõttekäike kõige mustema pessimismi värvides, kes vihkab kõike elavat, mis liigub inimese nime all, kes isegi oma naise suremises süüdi on, kuid külma loogikaga vastab: „Mis on surm — viimane nali inimesega!“, tema ainsaks huviks ja rõõmuks on olnud siamaani ainult voolida kunstilise külma iluga kujusid, millele elustamiseks ta ka oma naise elu ära oli pillanud. Nüüd kapriisliku naise koketeerivaid vorme nähes ärkab selles mehes nagu uus inimene; ta põlgab ära oma kunsti ja läheb selle naisele, et uut elu alata, teadmata kuhu see viib. Kuid ka esimene abielu oli ju olnud järelemõlematu tunnete puhkemine, mis kaalumatu tagajärgi kandis, ja mitte parem ei ole ka draamas sündiv uus eneseleidmine, mis on kõige ekstaaslikumaks motiveeritudki; või on see ainult karakterite suurem sobivus uues tutvuses, mis teissugust tulevikku suudaks ette kuulutada kui

üaltoodu põhjal. Praegusaja üliõpilane ei saa, ei tohi ainult oma isiku huvidele elada — mõnulemise sihiga — ja enesest kes teab millist aristokraatlikku kõrgemaklassilist kurioosumit kasvatada. Vaatame veidi ringi. Meil on aastaid kestnud üliõpilaskonna organiseerimistöö, arutatud ja mõtteid vahetatud meie üliõpilaskonna kui terviku ilme ja sihitluste üle, kuni viimaks ongi tekkimas kindlakujulisem üksus igasuguste tööaladega. Sellest tööst on aga korporatsioonid üldiselt eemal seisnud; edustusse valimine on senini ainult kord aastas korduv jõunäitamine olnud, kui palju on sealtpoolt üliõpilaskonna kui tervikliku üksuse vastu sõditud, ainult ennast pidades väljavalituiks. Meil on „Üliõpilasleht“ — üliõpilaskonna vaimlise ilme häälekandja —, kui palju on sinna korporandid kirjutanud? Nad on teda ainult tellind: möödunud aastal kõigi Tartu korporatsioonide kohta kolm tellijat! Viimasel ajal on hakand küll uued tuuled puhuma (v-ta H. Kolki artiklit „Ü.“ nr. 1 s. a. — mis on iseenesest üks väga ja väga ajalooline dokument), kuid need on ikkagi alles tuuled, tegelikku poole veel midagi näha olnud.

Meil on terve rida akadeemilisi seltse eriülesannetega, kus

üliõpilased oma võimete kohaselt võivad ja peavad üldkultuurseis ülesannetes (ka isikliku bagaaži lisandamiseks) käasa tõmbama. Võtame Ak. Kirjandusühingu, Ak. Emakeele Seltsi, Ak. Põllumajanduse Seltsi, Ak. Õigusteaduslike Seltsi, Ak. Hõimuklubi, Ak. Karskusühenduse j. n. e. — kui palju on seal korporante rakkes? Statistiliste andmete põhjal: läbi vaeva mõned üksikud. Võtame E. Kirjanduse Seltsi, E. R. Muuseumi ja muud säärased ettevõtted — korporandid hoiavad eemale. Võtame igasugused rahvuskultuurilised üritused: populaar ettekande korraldused, osavõtt maa kultuuristumistööst (ma mõtlen muidugi ikka üliõpilasi-korporante), kas või möödunud aastal vabariigi aastapäeval välja saadetud kõnelejategrupi: ainustki korporanti! Siit on selge — korporatsioonid on senini olnud igasugusele ideelisele liikumisele absoluutselt passiivid ja et see kahtlematult on tingitud sisemisest kasvatuses ja seal noorte südamesse istutatud vastavatest põhimetetest: muiates igasuguse ideelise küsimuse üle — siis on teine osa üliõpilaskonnast häält tõstnud ja oma veendumuste põhjal sellele pahele paljastavalt näidand. Ja kui nüüd ikka veel Ugalensis tahaks korporatsioonide eluvõõrsust j. n. e. ümber lükata,

siis peab ta küll tunnistama, et seda ei jõua Jehoovagi teha. Rõhutaks veel kord — meie vaatleme praegust kasvavat akadeemilist noorpõlve; mis omal ajal kunagi võis olla, see ei vabanda midagi.

Siis — mitte värvimütsi vasta pole sihitud „võitluse“ terav ots, mitte ka korpide kui niisuguste vastu, vaid on tähelepanu pööratud asjaolule, et korbid peavad oma praegust sisu elule vastavalt muutma, kuid nad tahavad olla eseseisva Eesti akadeemilise pere liikmed. Teevad nad seda, siis on kõik korras.

Järjekorraliselt toob Ugalensis ühtlasi ette eesti korporatsioonide osavõtu Eesti vabadussõjast. Vast peaks siiski veidi piinlik olema selle asjaoluga igal parajal juhusel hoobelda, pealegi pateetilisel ja uhkeldavalt ladina keelt sinna juure tsiteerides. Vabadussõda — see oli kogu meie rahva ühine aktsioon, kõigi kihtide avaldus ja see oleks puudund veel, et korbid siin erapooletuks oleksid jäänd, kus koolipoisid kaasa löid. Ja mis imeteldav kangelastegu see vabatahtlik ühiselt otsustatud sõjast osavõtt nii ikkagi on, kui noormehed tol ajal niikuinii mobilisatsiooni alla kuulusid. See on muidugi kiiduväärt, kuid erilisel siin rinda ette ajada pole küll mingit

mahajäävas abielus Helmiga. Ja veenav ei ole ka, mis sunnib teda lahti ütlema oma kunstist, liiga järsd pöörded kõiges ja igal pool inimhingedega. Kas ei oleks sellestki jätkunud, kui kunstnik omaeneseks oleks jäänud, vähemalt oma külmas kunstist loobudes. Liiga palju algeid Karli kujus, kord ühes, kord teises suunas, paneb selle kuju kaunis tugevasti kõikumata, näeme ju koguni, kuidas murdub ja üle õõ sirgub ühest äärmusest teise fäitsa uus karakter; põhjus selleks muutmiseks ainult pisikene lõngsilumuse tõmme.

Liiga kiiresti arenev paarides osade vahetumine, see sünnib kõik lühikestel viivul, millal aed seisab õites. Sellepärast ei või ka autor keelduda nende lahkumisscene ebamäärasesse ei rõõmu ega ka kurbuse meeleolusse mässumast. Väga õieti näeb ära naiskangelane Laine: „just nagu laadal-käimine“. Drama on siiski ülemäära raske probleemi võtnud lahendada, mis jätabki kõige üleva ja õilsa hingeelu juures ikkagi mingisuguse kärbeelupildi vaatlemise

se meeololu. Võib aga ka olla, et seda just on piütudki iseäranis toonitada?

Siiski, see ei lähe nii kergesti. Õieti ei oska enam ükski neist inimestest ollagi õnnelik, nad näivad olevat sündinud selleks, et haliseda. Karl peab vististi juba aimama oma sammu impulsiivsust, näib aimavat tulevikku, sest juba räägib ta oma kaaslastele ainult sõbruses, mis nende vahel peab olema, ja Laine ei oleta isegi seda mitte, mindavat aga siiski reisile üksteise kõrval.

Ebamääraselt lõpebki teos. Laeva lahkudes silmapiirilt katkeb midagi Helmist, kes nüüd Hannesega maha on jäänud; on see lein, on see lootusetus tulevikusse, jumal seda teab, sest need inimesed võivad kõike tunda, üksteise järele, vahetpidamatute üleminekutega, nad on selleks liiga tundelised ja vastuvõtlikud. Ta sureb säälsamas, sureb ilusate sõnadega, mis siin lõpus alles esimest korda täiesti õigel kohal tunduvad olevat, kuna nende ilusate sõnade ülirohkus terve teose ulatuses muidu natukene õõnsalt mõjub.

Ei ole kahtlust, et siin kaunis suurte ülesannete juure on juletud astuda ning nähtud mõndagi uut, mida meie senine draamakirjandus kodumaal ei tunnud, kuid ühtlasi on siin peru pegasuse ohjad üleliia lohakile usaldatud ja see on nõrgestanud aine pooltest hästi mõeldud draama väljatõttuse.

Tuleb iseäranis juhtida tähelepanu selle päale, et lüürika ei saaks draamale koormaks. Siin on liiga palju lüürikat, mis eksleb lõhnades, aroomides, aimustes ja unelustes; samuti ei võiks leppida ka filosoofiliste mõtisklevate lausete pääletükkivusega, kuid see ei ole nii hädaohlik, kui ta on igal pool üheväärilisel kõrgusel ja tabavusega.

Oleks küll palju kasulik olnud, kui „Õites aia“ lüürikat, mis ju üldiselt on kaunis korduv dekoratsioonimaalimine sõnadega, tunduvalt oleks kärbitud, ja iseäranis selle naiivi Hannese filosoofilist kõneohtrust valjumini kontrollitud.

Nüüd kubiseb aga teos üleliigsest mõttesügavusest, mis tegevusi ja tege-

põhjust. Ja et mõni korporandist kirikuõpetajagi sõjamehena kaasa löi — mida Ugalensis eriti rõhub — siis pole siin midagi imetleda; kui ametnikud ja kooliõpetajad sõjast hulgani osa võtsid, mis imeloom see kirikuõpetaja siis on, et ta just tingimata kantslisse peaks jääma?

Ugalensis ei jäta ka tsiteerimata ühe korporatsiooni osavõttu Saksa ülikoolist — no parem on, kui meie selle häbiplaki üle üldse enam sõna ei võtaks. Tüübiline on siiski, et see ainuke saksu hindav üliõpilasorganisatsioon just korporatsioon oli.

III. Selles viimases punktis teeb Ugalensis etteheiteid, et ei tuntavat küllaldaselt korporatsioonide sisemist korda ja elu ning katsub siis nähtavasti seda laiematele hulkadele selgeks teha. On ju õige, et korporatsioonid oma sisemist elu õige suures saladuses on hoidnud, kuid Tartus liikuvale inimesel on võimalus seal siiski kaunis kenakesti orienteeruda ja tõe vastu vastavat pilti omandada.

Ugalensise järele seisab sise- mine elu peaasjalikult kasvatuses (sõprus, ausus, ülespidamine seltskonnas jne.) ja värvimütsi maailmise väärtuse sisendamises. Mis puutub esimesse, siis on kõigil seltsidel seesama taotlus, ainult

selle vahega, et kogu kasvatuse mõte on seatud elule vastavatesse vormidesse, nagu seda praegune demokraatlik aeg nõuab ja nagu seda ka selle kasvatuse tulemused (vaata p. II käsiteldud mõited) näitavad. Korporatsioonides kasvatatakse neile aga XX aastasaja kooparüütleid, ülespuhutud härrasmehelikkust, istutatakse vaimu, mis võõrutab noored inimesed rahvast ja kultuurtööst (vt p. II ülal), õpetatakse duelleerimisi, mensuure jne., mida ometi kuidagi positiivseks tööks pidada ei saa. Ja et muud üliõpilased (seltsidest näit.) oma välise korrektsuse ja ausa eluviisi poolest korporantidest kuidagi halvemad oleksid, seda ei saa ükski jõud konstateerida, ei maapealne ega taevaalune. Mis puutub nüüd sellesse värvimütsi, siis on juba eelpool öeldud, et see pole küsimuse kaaluvam moment, kuid kui sellele artibuudile sääraseid koledaid omadusi juure luuletatakse, nagu Ugalensis teeb, siis peab küll veidi nukralt naeratama, et küll meil on ikka veel vaateid olemas! „Värvimütsi peale vaatab kandja kui pühaduse peale. Kes kannab kaabut või sonit, sel pole karta midagi (minu sõrendus), ta võib teha, mis tahab, temas ei nähta üliõpilast; kes aga liigub värvides, see teab, et neid au sees hoidma peab,

ning mõnigi rumalus jääb tege- mata...“ Nii Ugalensis, siia on piinlik midagi juure lisada, jääb ainult soovida, et näiteks kirikuõpetajad kantslis ka värvimütsi kannaksid, muidu ei võeta neid vast korralikkude inimestena ja jumal teab mihukese tembuga veel ise hakkama saad, karta pole ju midagi!

On ju selge, et kasvatustöö selt- sides paljugi veel arendamist nõuab, puudusi on veel palju, põhimõtte- lised alused on aga meie seisukohast õiged, korporatsioonides aga tugevasti tuulutamist nõud- vad — ja see on peasis.

Mis puutub karskusküsimusse, siis pole keegi kuskil tahtnud väita, et seltisliikmed kõik karsked on, ega pole joomisetteheited korpo- ratsioonidele kõige muu juures kuigi olulised olnud. Siin läh- vad seisukohad esialgu lahku. Halb tundub aga, — et Uga- lensis iga punkti juures suure paa- tosega ja suures kaares ilutseda püüab ja siingi korporatsioone karskussammastena laseb paista. Mis jaoks see — teame meie ju küllalt hästi, kuidas Tartus lood tegelikult on. Ja see alati kor- ratav „ühe vanema seltsi“ kneip- comment-muinasjutt — seda võiks nii mõnigi kord veel korrutada: muinaslood on ikka ilusad ja armsad.

lasi paiguti kahvatama paneb, reso- neerivateks kujudeks.

Nii leidub näit. niisugust halvas- timõjuvat geograafilist fantaasiat Hannes el, nagu: „Miks on mää- ratud tänasele homme? Miks veereb maa efekujutamata kiirusega oma telje ümber, üle talve jälle kevadesse?”

Või ka niisugust asjatut literaar- sust nagu näit. Helmi niisu- guses lauses: „Kunas ühinevad minus lõplikult elu ja surm?”

Või jälle kulunud tõdesid, nagu Helmil: Kõik on viirastus, kõik on uni. Elu, see on küsimus, mis vas- iuset. Ünedeks oli meil päid, mitte eluks . . . j. n. e.

See haavab kõrva, sest on ilmne, et see on lastud paberile ilma kont- rollita, hoolimata kas see tegevust edasi viib, kas see midagi selgitab, või isegi, kas see midagi ehib.

Kirjutus on läinud vähe kurjasti ja ma ei tea enam, kas tal üldse enam õigust on „Üliõpilaslehe“ veergudele pääsmiseks. Kas tal üldse mõni

õige sõna või mõte on, sest väära- tusi juhtub sagedasti ja iseäranis nendega, kes just iseäranis õiged tahavad olla. Aga ülekohus oleks ülelmeta jätta, mida ise arvad.

Ja kui peaks mul olema mõnes tükis siiski õigus, noh, siis peaks sellest olema ju aina kasu.

Sellega jään tervitades ja palju õnne soovides

E. Raudsepp.

„Vanemuine“ pöörde eel.

Teatavasti on meie teatrite aine- line külg seni olnud kaunis tõkestav häidki tahteid. Aga selle all kannatama on pidand ja peavad kõik kunsti- olud

Kuid edu ja kaunis tunduvatki on olnud märgata. Viimasel ajal kahjuks ehk peame meie üldises teatrielu tasa- pinnas tagasiminekuks tähistama.

Selle näiteks „Estoonia“ ooperi samm tagaspidi, (minev. aastal), „Draa- mateatri“ kui võrdlemisi kunstiküps

teatri surm Tallinnas, mille näitleja- konna ületulek Tartu „Vanemuisesse“ kahjuks täiel määral ei tõestand kõiki looteid nii publikus kui näitlejais publiku vastu.

Olime ühe kunstihahtelise teatri surma päältvaatajaks, kuna „Vane- muise“ uuestisünd poolele teele jäi.

On võimalik, et hää teater ainult siis püsiva lugupidamise ja rohke osavõtu enesele kindlustab, kui välja läind ta selle publiku algelistest eel- dustest. Kui selle psüühiline struktuur on kasvatajaks, kaasakõnelejaks ol- nud näitlejate väljaarenemisel, nende häälekõla, esinemisviisi ja karakteri kujundamisel.

Loomulikult jääb siis võimalik lah- heli ületulnud teatri ja kohaliku publi- ku vahel esialgu mõneks ajaks.

„Vanemuine“ on jõudnud nii oma aineliselt alafises uppuga olekus, kui ka vaimlise südametunnistuse, kunsti- lise credo nõudlikul sunnil teatavale ristiteele Sarnaselt edasi minna on võimatu Teater koormab end kogu aeg kasvavate võlgadega. See ta- kistab mitte üksi näitelavalikku

Nii olemegi lõpul.

Et lõppsõnas Ugalensis korpile truidust vannub, on ju päris liigutatav, kuid et ta lõpuks kõiki üliõpilasi-korporante koolipoistega ühte ritta seab kogu selle pika artikli peale, kus ometi püütud näidata, et korpilid kaunis suurtes ülesannetes väga palju on teind ja tahavad teha!, tundub imelikuna. Kui asutakse seisukohal, et üliõpilastel mingisugu-

seid laiemaid ülesandeid ei ole, et nad ainult noored koolipoisid on, kellele meie praegune rahvuslik ja kultuuritöö mingeid kohustusi ei sea, miks püütakse siis ometi kõige väe ja võimuga näidata, et nad nimetatud aladel palju teind on? Tuldagu ometi kord oma otsekoheste põhimõtete avalikult ja varjamatult välja, ei maksa neid nii häbendlikult peidus hoida!

Ja see vaene 20-ne aastane noorur, „ninatark“ alles koolipin-gilt tulnud Olderman! Tema muidugi minu kaitset ei tarvita, kuid minu arvates ei ole kuigi kohane teda korporatsiooni korrektsust õppima saata, sest meie avalikust elust oleks palju näiteid tuua, kus säärase õpingute tulemuste üle just nii väga ei maksaks uhke olla.

Rich. Janno.

Akadeemilise Emakeele Seltsi töö läinud aastal.

Akadeemiline Emakeele Selts on üks produktiivsemaid teaduslikke seltsi meie Ylikooli juures. Tema tegevus on väga mitmekesine. Ka väljaspool Ylikooli on seltsi tegevus tähelepanu leidnud, nii et on väga tihti küsimusi esitatud säältpoolt keeleliste lahkarvamiste selgitamiseks.

Seltsi möödunud aasta tegevus on olnud väga intensiivne. Koosolekuid on peetud 7, neil ettekantud 15 referaati mitmesuguste, niistähti praktiliste kui ka teoreetiliste keelekysimuste üle.

Raudtee valitsuse palvel on läbi vaadatud meie jaamade nimed ja on neis parandusi tehtud nende eestipärastamise suunas. Tähtsamaks sündmuseks seltsi elus oli uue põhikirja kinnitamine rahukogus, mis seltsile annab hästi laiemat tegevusvälja.

Kirjastustegevust on jätkatud eelmiste aastate eeskujul. Nimetamisväärsamad on siin ajakiri „Eesti keel“, setulugemik „Kodotul“ ja grammatiliste oskussõnade sõnastik, mille järele juba ammu tungivat tarvidust tunti.

Ei või siin nimetamata jätta ka tööd hõimukultuuri kysimuste alal. On toetatud, nii vaimiliselt kui materiaalselt, liivlaste rahvuslike ettevõtteid, on asutatud Soome-Eesti iseseisvuse väljakuulutamise mälestuskapitaal ja on jätkatud stipendiume üliõpilastele: ingerlasele Angerjale ja vadjalasele Tsvetkovile, kes Tartu Ylikoolis õpivad eesti ja Läänemere soome keelte alal.

Ka nimede eestistamise toimkond ei ole maganud. On tegelikult nõu antud asjaosalistele, meeletulesti saadetud võõrapäraste nimedega üliõpilastele ja muul viisil kihutustööd tehtud. Et üliõpilaste seas nimede eestistamisele hoogu anda, on moodustatud üliõpilasorganisatsioonide esitajast ja üliõpilaskonna esitajast üliõpilaskonna nimede eestistamise toimkond.

Kõige tuntavamat edu näitab tööd murdekogumise alal. Möödunud aastal on siin rohkem ära tehtud, kui yhelgi eelmisel. Ametis oli läinud aastal 23 stip. kes töötasid kokku 20 ki-

helkonnas 24½ kuud. Viedemanni sõnastiku järele kysitlesid nad läbi 7600 veergu, kohanimedid kogusid 2015 sedelit, kirjutasid yles hulk murdeteksti, sellest 35 fonograafi rulli. Kokku aastast kogutud mitmesugust murdematerjali 48334 sedelit. Kogu etteavatsetud murdekogumise tööst, mis oli kavatsatud lõpule viia 10 ne aastaga, on 4 aastaga pool tehtud. Kui töö senises tempos edeneb, siis on loota, et see lõpeb juba 2—3 aasta pärast.

Seltsi rahaline läbikäik oli möödunud aastal 770886 m. suurune. Tuleva aastaga eelarve on kokk useatud 840000 m. päälle, kusjuures tulude osas on ette nähtud toetusi riigilt ja muilt asutuslt kokku 550 tuhat marka.

Seltsi varandused on hinnatud umbes 3 miljoni marga päälle, mis näitab, et ta on üks meie rikkamaid akadeemilisi seltsi.

Emakeele uurimise alal on Akad. Emakeele Selts oma lyhikese tegevusajaga palju korda saatnud. Senine töö on kindel tagatis selleks, et loota seltsilt edukat tegevust ka tulevikus. —al.

lavastuslikku tööd, vaid see lööb välja teatrist kunstilise õhkkonna üldse.

Tekkind on päevakorda küsimus, kuidas siit edasi pääseda, sest teatava kriisini on jõutud. Ja küsimus on isegi nii valusaks kujunenud, et „Vanemuine“ peab põhjaliku pöörde kas paremale või pahemale tegema.

Loomulik puudujääk eelarves praeguses asjakäigus on niivõrd suur, et siin üksikud kärpimised, kokkutõmbamised midagi tõsiselt parandada ei suuda. Ja siin peab kerkima küsimus, kumba valida, kas operett või draama. Mõlemad ei kannu Tartu.

See on valus ja raske küsimus ühtlasi, kuid kompromissi teha pole võimalik. Meie ei kujuta kultuuriteatrit ilma draamata. Operetti küll. Operett võib enesele ise asu leida. Draama vaevalt.

Ja see oleks eriliseks häbiiks Tartule, kui jääks siia ainult operett, mis pääleegi üldiselt kaunis nõrk, mis ühtasi sarnaselt edasi arenedes nende

primadonnade ja „lavastajate“ kätes ei mingisuguse tõusu poole sihitleda ei suuda. Pääleegi ei oleks mõtet kultuurkapitaalst sarnasele lõbuteatrite mingit toetust anda. Ja loomulikult ei saa ta siis ka.

Operetti kokku tõmmata ei saa. See vajab teatava hulga tegelasi. Ja „Vanemuises“ on sunnitud mängima siin kaasa isegi vanemad draamanäitlejad.

Sama raske on draamat kärpida. Ehk võiksime kujutada, et „Draamateater“, mis üle tuli, jälle lahku „Vanemuisest“, mis praeguse olukorra juures võimalik. Kuid mis jääks siis draamast üle? Mäletame veel küllalt, kuidas Hansen ekspressionismi lavastas. Draama kujuneks jälle selleks, kusa keegi ei käiks, ehk siis priipileetiga ja sedagi ainult näitlejate omak-sed isiklikkude vahekordade tõttu.

Siis oleks ikkagi ainult operett ja mõned käsitöölised, dilettandid näitlejad nende kõrval.

Sarnane olukord aga mõjule pääseda ei või ega tohi.

Tartule on tähtis, et siin oleks kultuuriteater. Meie ei alahinda musikaalset teatrit, kuid olud praegu ei luba sarnast ilmaaegset luksust (kah luksus!) kui operett.

Akadeemiline noorsugu jälgib suure huviga „Vanemuise“ ta praegusel pöördepunktil, sest meile pole ükskõik, mis ja kuidas sääil edendatakse lavakunsti.

Meie üksmeelne otsus on, et kui valida opereti või draama vahel, siis valima peab viimase. Oli aeg, kui „Vanemuises“ ainult draama edustatud oli. See oli „Vanemuise“ kui teatri suurim kunstiline tõus, kui kunagi varemini. „Vanemuine“ oli siis ka tõepoolest meie kõige parem teater.

See traditsioon muutus ja „Vanemuine“ kaotas kõik, mis kord oli saavutand.

Kas on siis ometi nüüd jälle aeg küps tüürima hakata suuruse poole, mis tal võiks olla ja mis tal kord olnud?!

—mm.

Jakob Tillo †

Käesolevate ridade trükist ilmudes puhkab kaasvõitleja Jakob Tillo maine põrm juba külma kamara all. On ainult mälestus mehest, kelle varase lahkumise üle karmile fatumile küll kibedaid etteheiteid tagasi ei saa suruda.

Pääsedes ilmasõjast lendurit nii kergesti tabavast surmast, pääsedes enamuse ja valgete vahelistest mässukoledustest õnnelikult Eestisse, leidis oma ihulise lõpu juhuslikul lõbusõidul huvilennukil, kuhu astudes vast aimata ega karta ei teadnud surma varitsevat kätt.

Teotsedes sõja-, poliitilisel ja majanduslikul alal, oli ta meile siiski kõige lähemal kaasvõitlejana, akadeemilise pere liikmena. Ta otsekohesed ja tulised mõtteavaldused ning sellekohane teotsemine tekifas nii mõneski vast veidikese profetivaimu ja vastuvõtflusi, kuid igaüks tundis, et Tillos esindub mees, kes on veendund oma vaadete õigluses, kellele võõras juhuslik pealiskaudsus, kes alati täie huvi ja kogu mõtestikuga omale usaldatud ülesandeid täitis.

On ju akadeemiline elu omaette ilm, kus valdavas enamikus mõjutab alles elluastuv,

pulbitsev noorus ja kus seetõttu veidi raske kokkukõlastuda mehel, kel palju forme ja võitlusi juba seljataga, kel noorusromantika ja siseilm juba jõudnud jahtuda. Peame siinkohal otselt märkima, et Jakob Tillo suutis kõigele vaatamata olla noorusega noor ja osa võtta kõigist üliõpilaskonna eluavaldustest täie rõõmu ja anduvusega olles oma kogemustega mitmetigi kasvatajaks ja nõuandjaks, oma korrektuse ja täpsusega kasvatavaks eeskujuks kergesti eksimustele alluvatele noorematele.

Oli välja astumas meie perest, asumas uuele tööalale, milleks seadnud uusi raskeidki kavatsusi. Juba kurtiski EÜS:i liigete pere, et Jakob lahkub vilistlasena Tartust. Ja lahkuski, kuid sinna, kus pole vilistlasi ega kaasvõitlejaid, kuhu saates seisatakse paljapäi ja lauldakse surmalaulu.

Saatsime Su tollel kurval päeval kesk lagedaid välja lumetuisku. Kadusid sinna valgesse hauda ja on ainult mälestus järel. Mälestus on kaduv — nii juba elu paratamatus —, kuid praegu ei tahaks kuidagi sellega olla nõus, nii elavalt seisad me silme ees — nagu oleks kõik sündinu ainult unenägu!

Juhan Pahlbärgi erinumber.

See oli ühel ilusal talvisel õhtul, kui tulin parajasti maskespallilt. Hakkasin seal üht ilusat tütarlast armastama (naistuudenti) ja südame all oli nii kena ja mahe tundmus: võtsime katekesi „turniirist“ (Luts korraldab nüüd juba siukesi) osa; (mul on küll pahem jalg, nagu teada, veidikese kange, kuid viimased Viini paad nõuavad just tagumise jala lohisemist), saime esimese auhinna, jõime siis koledasti limonaati peale ja selle järele tuligi see armastus. Ta oli ruugejuukseline, rooma ninaga, tugeva kondiga ja võrdlemisi paks. Päriskena preiln, oli ju ka alles organiseerimata: ei rääkind tarka juttu, ei suitsetand ja jõi ainult limonaati. Ta armastas midugi mind ka ja meie noored hinged ühinesid nimbuslikes südametuksatusis.

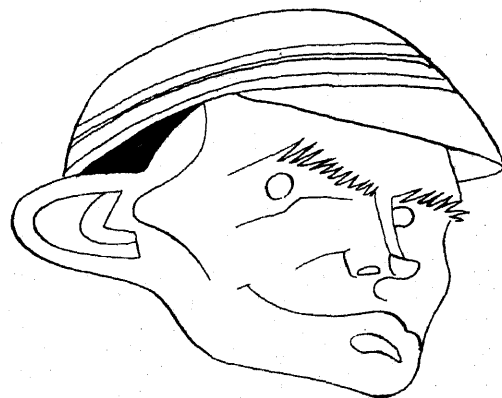
Ja siis koju jõudnud teostus mu peas juba ammu unelmis olev plaan: asutan uue segakorporaatsio Segaseid seltse on juba küllalt olemas, korporatsioon on aga, kus naised ja

mehed võiks ühes koos kätte õppida, mis on „aus, ilus ja hea“, senini veel ei ole. See on kahtlematult rahvusvaheline puudus (nime-tame seda ka selle kena nimega) ja see tuleb kõrvaldada. Mina oleksin ühes jutaga (nii on selle kena lapse nimi) asutaja burše, võtaksime paar libedat metsikut fuksiks, mõni maaalaliste-kogukonna liige lööks ka kampa (nad on selle värgiga juba niikui harjund) ja üks ilus ettevõtte ning värvimüts oleks jälle uures.

Nüüd on aga ilusaks kombeks saand, et iga tudengi-organisatsioon oma „Üliõpilaslehe“ erinumbri väljaannab, ja mina arvan, et on küllalt põhjust, kui pööran auväärt toime-tuse poole palvega mulle võimaldada asutatava korporatsioon erinumbrit ilmale saata täitsa uue tüübilise organisatsiooni asutamise puhul. Et asiklaarim oleks, siis annan siinkohal linnuleennulise ülevaate, milline see erinumber minu kaalutluste põhjal umbes oleks.

Et korporatsiooni nimi praegu veel selgund pole, siis nimetaksin mainitud numbrit lihtsalt „Juhan Pahlbärgi erinumbriks“ (võib olla, pannakse ka minu austuse täheks korporatsioonile nimeks „Juhan Pahlbärgi korporaatio“, mis näib väga tõenäolikuks).

Esimesel leheküljel oleks loomulikult minu pilt — meeldivaks üllatuseks kõigile tütarlastele. See näeks umbes nii välja:

Akadeemiline kroonika.

Edustuse erakorraline koosolek 5. veebr. 1926 a.

Koosoleku avab üliõpilaskonna esimees ksv! Kolk pooltunnilise hiljaksjäämisega. Koosoleku päevakord kujuneb järgmiselt: 1. Protokoll. 2. Valimised. 3. Küsimised ja teadaanded. 4. Jooksvad asjad.

Valimiste all on juhatuse poolt ette nähtud mitmesuguseid täiendavaid valimisi mööblitoimkonda, revisjonikomisjoni, ankeettoimkonda j. n. e. Kuid juba nädalpäevi oli peetud läbirääkimisi kõikide rühmade vahel tähtsamate kohtade ümberkorraldamise üle, milliste läbirääkimiste tulemustena valimised kujunesidki palju laiaulatuslikumaks, kui seda ametlikult ette pandi.

Esimesena võtab sõna ksv! Kukke ning teeb seltside, organiseerimatute, kogude ning radikaalseltside nimel järgmise ettepaneku. „Edus asub seisukohal, et on soovitatav ja tarvilik kõigi rühmade solidaarne, nende suurusele ning töövõimule vastav osavõtt juhatuses ja toimkondadest.“

Tekib äge vaieldus ksv! Kukke ja ksv! Treufeldti vahel, kellest raske aru saada, kas ta kõneleb korporatsioonide rühma nimel või isiklikult.

Ksv! E. Treufeldt seletab, et lahkumine eelmistel valimistel tulnud ainult üliõpilastele toimetaja isiku pärast (organiseerimatu), kelle pärast seltside rühm loobunudki koostööst.

Ei saa aru, kuidas nüüd seltside rühm sama isiku (ksv! V. Adamsi) päätoimetajaks ette paneb, nagu eel-läbirääkimisest teada.

Ksv! Kukke eitab kategooriliselt seltside rühma nimel, et lahkumineku põhjuseks olnud „üliõpilastele“ päätoimetaja isik. Palub mitte kõnelda isikuist, vaid sõna võtta esitatud põhimõttelise seisukoha üle.

Ksv! Paas (seltside r.) soovib ksv! Treufeldtile jätta niisugused võtted, mida vanasti nimetati provokaatorlisteks.

Ksv! E. Treufeldt teatab Kukke deklaratsiooni kohta, et korporatsioonide rühm pooldab selle, kuid ainult mitte esimehe suhtes, sest esimehe koht vastab täiesti rühma ja isiku töövõimetele.

Ksv! Adams teatab, et organiseerimatu üliõpilaste rühm pooldab esitatud põhimõttelist seisukohta; sedasama teeb ksv! Taalman kogude rühma poolt.

Hääletamisel võetakse see seisukoht 25 häälega vastu. Vastuhääletajaid ei ole.

Ksv! Kukke peab tarvilikuks ette võtta kohtade vabastamist, et võimaldada ka seltside rühmale tööst osavõtmise.

Ksv! E. Treufeldt teatab, et korporatsioonide rühm on nõus kõiki kohti vabastama peale esimehe kohta, kuna esimees oma kohale täiesti vastav isik.

Ksv! Adams teatab, et organiseerimatu üliõpilaste rühm on valmis vabastama kõik kohad, mida soovitakse ümber korraldada.

Ksv. Taalman (kogud) annab teada, et kogude rühma käes kohti ei ole, mida enamuse sooviks ümber korraldada. Pääle selle annavad kõik teised rühmad (radikaal, vene-lased, sakslased, luut) oma nõusoleku nende käes olevaid kohti vabastada.

Ksv. Kukke esitab mittekorporatsiooniliku «bloki» (selle nimetuse asemel tarvitab ametlikult seltside, organiseerumatute, kogude ja radikaalseltside kokkulepe) nimel järgmise kohtade jaotuse juhatuses ja toimkondades.

Juhatus. Esimees — seltsid. Abiesimees — korporatsioonid. Kirjatoimetaja — organiseerumatu. 1. abikirjatoimetaja — kogud. 2. abikirjatoimetaja — korporatsioonid. Laekahoidja — seltsid. Abilaekahoidja — vähemusrahv. esitaja.

Üliõpilastele t. Päätoimetaja — organiseerumatu. Liikmed — seltsid ja korporatsioonid.

Välisloimkond. Juhataja — seltsid. Liikmed — korporatsioonid; organiseerimatu.

Majandustoimkond. Juhataja — kogud. Liikmed — organiseerimatu ja venelased.

Lugemislaua toimkond. Juhataja — kogud. Liikmed — seltsid, sakslaste esitaja.

Pärispilt tuleb muidugi uhkem: kahe mõõgaga ning ümberringi loorberi ja elupuu oksad. Ja allkirjaks panen: „Dulce et decorum est pro corporatia mori: Exempla doceant!“ — mis oleks ühlasli minu korporatsiooni juhtlause ja lipukiri.

Teisel leheküljel oleks Kreutzvaldi ja Hurti kui korporatsioonse liikumise eisiade pildid ja nende all kohe draf. Paldrock kolme pidalitõbisega (allkirjas soovitus, et lugupeetud Nobeli kandidaat ka „omaerialal“ katsuks söehappe-lund tarvitada: annaks kindlasti samaväärseid tagajärgi)

Siis järgneks hästi pikk ja võimalikult segane artikkel uue korporatsiooni põhimõtete üle, kus tarvitatud peaaegjalikult ilusaid ja kenu sõnu maaalaliste-kogukondade juhtimõtteist via „Üliõpilasteleht“. Selle kirjutaks ma ise või juttud maaaluste linnade uurija Erik Laid, keda ka oma segakorporatsioonis loodan näha.

Järgmisena tuleks paar tõsisist lehekülge, kus oleks Hugo Kukke autoportree allkirjaga „maskuliinide lövi“, tema kõrval August Anni fotograafia ülal kirjaga „feminiinide lövi“ ja nende vahepeal Vilmar Adamsi

luuleline poos, millele võiks juure lisada — kui praegused külmad, ilmad jätkuvad — igaks juhtumiseks tükkene lund. Siis oleks tingimata tarvilik endise üliõpilaskonna esimehe pilt allkirjaga „Hea oli, aga vähe sai“, ning kõigele krooniks Jaan Perti ülekeha akvarellportree, kujutatud üleni õites aias, mille kohal hõljuvad vaikseid haigusmürke levitavad, hinge huljuvad ning värahtelevad õrnas ekstaasis kajakad. Tõsiselt lehekülgedelt ei tohiks ka puududa ülesvõtted Ak. kirjandusühingu dram. sektisooni „Igamehe“ ettekandest, kirjeldused naisorganisatsioonide sisemisest vaimuelust, Nigulas Käbin rektori juures tudengkonda organiseerimas, prof. Gustav Suitsi tarkade ja viisakate naistudengite korporatsiooni „Indla“ anateemi all kõrbeliivas pattu kahetsamas jne., kuna lõpuks võiks olla veel kõrvuti minu naisterahva Juta ja endise üliõpilaskonna kesktormaja Leo Kanguri fotograafiad (nett prelnaga on ikka kena olla — olgugi paprel).

Sellele järgneks üks vestelugu. (mitte küll filoloogilisest õhtust — see viiks sissisõjale) ja paar luuletust à la Raimla erinumber, mis oleks kju-

kaks näiteks meie akadeemlaste lõõpingu vaimurikkusest (umbes „... siis tulen ma ja sina ka ja meie kõik kokku tuleme ka...“)

Siis tuleks erilehekülj, millele võiks nimeks panna Üllatuste lehekülj. Seal oleks esimesel kohal kujutatud EÜS „Veljesto“ ja korporatsioonid südamlikul vennastusel kuremariini klaasi taga, siis korporandid „Üliõpilasteleht“ tellimas (et üllatus tõsioludega suuremaks kontrastiks oleks, võiks panna 3 tellijat), naistudeng „Üliõpilasteleht“ artiklit kirjutamas, viilistades „Üliõpilasteleht“ lugemas ja tellimas (!?!), uus üliõpilasmaja valmis kujul ühes eesti paremate kunstnikkude moduleeritud udupehme mõõbliga, üks kompetent haridusemees ja mittekristlane haridusministrina (sic!), korporant ilma värvimütsita ja lipsuta kohvikus jne. Lõpuks paneksin üllatuste üllatuseks Herbert Kolki artikli (via „Ü“ № 1 s. a.) äratrükina ja — kui võimalik — klaasi taha seatuna.

Järgmised leheküljed oleks pühendatud hirmule ja õudusele, kus esikohal oleks karskuslehe „Külva“ esikülje äratrük (allkirjaga „niisugune on see eluuuendus ja õilne

Üldtoimkond. Juhataja — ex. off. — esimees. Liikmed — korporatsioonid, kogud, seltsid, radikaal üliõpilasseltsid.

Revisjoni toimkond. Juhataja — venelaste esitaja. Liikmed — korporatsioonid, juudi üliõpilaste esitaja.

Tekivad visad vaieldused esimehe küsimuse ümber, millist kohta korporatsioonid ei pea võimalikuks ära anda, mida aga seltsid kategooriliselt nõuavad. Disputeeritakse nii asja sisulise kui ka eriti formaalse külje üle.

Ksv. Kukke leiab et ka esimehe koht on enamuse käsutada parlamendaarse kombe järele ega moodusta mingisugust erandit.

Ksv. Paas toob illustratsiooniks riigivanema, kes ju ka ühes valitsusega ära astub.

Ksv! Kukke hoiatab, et kui kohta ei soovita heaga vabastada, siis tuleb avaldada umbusaldust demokraatliku põhimõtte mittetunnistajatele.

Ksv! E. Treufeldt kordab, et praegune esimees ksv! Kolk on kõigiti töö inimene ega või teda sellepärast ka ära kutsuda.

Ksv. Adams: Ka mina tean ksv. Kolki ainult hää inimesena, kuid ka hää inimene ei saa olla parlamendi esimees vastu enamuse tahtmist. Häid inimesi võib leiduda rohkemgi kui üks. Edustuses on neid 30 (õieti 29 kui minu paha isik maha arvata). Kuid ega nad kõik sellepärast ei saa

tingimata olla Edustuse esimeesteks. On korra maksev põhimõte, siis peavad ära langema kõik inimlikumad ja isiklikumad sümpaatiad (ksv! Treufeldti vahelhüüd: ja seda räägib Üliõpilaslehe toimetaja!).

Ksv. Kukke selgitab juriidilist ja eetilist „õigust“ koha peal ning toob näitena kuidas seisme aasta peale valitud Poincaré lahkus kohalt niipea kui tal puudus enamuse.

Ksv! Kolk väidab, et talle pole umbusaldust avaldatud.

Ksv! Käbin leiab, et enamuse kava ongi juba umbusaldus.

Ksv! Adams toob ksv! Kukke väitlusele lisaks näiteid Eesti Vabariigi ajaloost. Kui ollakse põhimõtteliselt vastu demokraatismile ja parlamentaristlikkudele kommetele, siis tuleb nimetada Edustusele mitte esimees, vaid kuningas, millist kohta viidakse teha kas või pärandatavaks. Umbusaldusest esimehele ei tohiks (organiseerimatute arvates vähemalt) olla juttugi. Umbusaldust meie ei avalda, kuid meie põhiseaduses on fikseeritud parlamentaristlik põhimõte ja selle järele tuleb ka tahes-tahtmata käia. Sest kohad ei ole kellegi „omad“.

Pannakse hääletusele ksv. Kukke poolt sisseantud vormel: „ühisele tahteavaldusele vastu tulles vabastavad rühmad need kohad, millede muutmine osutub tarvilikuks enamuse kokkuleppe alusel.“ Poolt 17, vastu 9.

Päale pikema vaielduse kodukorra paragrahvide üle, kus korporantide poolt nõutakse kohtade vabastamiseks $\frac{2}{3}$ häälteenamust, vabastavad korporatsioonide ja sakslaste esitajad enamuse kokkuleppes nõutud kohad, päale esimehe koha.

Ksv! Kukke küsib, kas korporatsioonide rühm ei allu enamuse tahtetele esimehe koha asjus.

Ksv! E. Treufeldt nimetab ksv! Kukke poliitikal — ümbernurga poliitikaks.

Juhataja kutsub ksv! Kukke nõudmisel ksv! Treufeldti korrale, mida tuleb kohe korrata, sest Treufeldt hüüab uuesti.

Kuulutatakse vaheaeg, mille järele korporatsioonide rühm esimehe ära kutsub.

Nüüd asutakse valimistele, mis mööduvad täiesti rahulikult ja mehaaniliselt. Enamuse kokkuleppe rühmad hääletavad järjekindlalt ka korporatsioonide kandidaatide poolt. Selle järele kujuneb üliõpilaskonna juhatus ja toimkondade koosseis järgmiselt.

Juhatus. Esimees: ksv! Prüüs (seltside rühm); abiesimees: ksv! Kõstner (korp.); kirjatöömaja: ksv! Millerson (organiseerimatu); esimene abi — ksv! Taalmann (kogud — endine); teine abi — ksv! Raudsepp (korp. — endine); laekahoidja: ksv! Mihkelson („Põhjala“); abi: ksv! Weiss (sakslane — endine).

vaim“), siis järgneksid: Schütz, Jürna ja Hiir ilma sangata ämbri ja papist bumerangiga, allkirjaga „kirjanikud“ — see allkiri ise on juba nende meeste suhtes õudne küllalt! EÜS: i olemistuba ühes ühe õllepudeliga (allkirjaga „kohutav joomine veel kohutavama kneipcommentiga Tartu suuremas üliõpilaste seltsis“), August Anni (alias Oldermanni) õilse portree (allkirjaga „ühe Ugala kiriku-meistri Ugalensise 20 aastane tont“), Th. Lutsu maskespallid ühes Tartu peensakste ajakirjaga „Tantsuharrastaja“ jne. jne. Siukeis numbreid järgneks veel terve rida, on ju akadeemiline pere eriti huvikas just sääraseid valmistama.

Siis järgneks veel mõningane portsjon pudipadi, paar tugevat sõimamist eesti kiriku kohta, ning kogu number lõppeks suure särava nalja ehk naljanumbrite leheküljega. Seal oleks muidugi ainult pildid ja just järgmised: EÜS ja korporatsioonid (allkirjaga „Tartu üliõpilaskarskusseltsid“), „Vanemuine“ (allkirjaga „üks eeskujulik majapidamine“), keegi üliõpilane panga leti taga (ülal kirjaga, „üliõpilane hoiusummasid panka toomas“, Maaaluste Üliõpilaskorraldusorganisatsioonide Liidu reklaammanifest „Ü: s“ № 1 ja 2 (erilist allkirja ei tarvita ehk võiks panna „vanajumal ise ei mõista ka rohkem häid asju välja mõelda“), üleilmne karskuskongress

Tartus (allkirja ei tarvita), ja — lõpude lõpuks olen ma ise ka üks naljanumber ja kogu see erinumber on üks naljanumber (mu korporatsioon on vist esimene, kes seda oma erinumbri kohta otsekohe välja ütleb).

Üliõpilaskonna edustusele aga soovitan jalamaid see number tsensori poolt kinni panna, millisele asjaolule ma kohe „Esmaspäevas“ (või „Rahvalehes“) reageerin, et saaksin oma ettevõttele suurema tähelepanu ja mineku.

Post factum — et asjatut ärevust ja võimalikke konflikte ära hoida, seks avaldan käesoleva selgituskirja diskussiooni korras.

Juhan Pahlbärk

frater corporationis mixtae
Juhan Pahlbärgiensis.

Akadeemiline Õigusteaduse Ühing

algas oma tegevust üldkoosolekuga, mis oli 7 veebruaril s. a. Eeloleva semestri töökavas on ette nähtud ettekanded ja Eesti kombeõiguse kogumiseks erilise sektsiooni loomine. Ühingu tegevust takistab osaliselt kaasvõitlejate ebatäpne kohuste täitmine ühingu vastu.

Üliõpilaskogude põhimõtted ja töösihtjooned autonoomse ülikooli üliõpilaskonna edustuses.

„Maaalaste Üliõpilaskorraldusorganisatsioonide Liidu“ poolt avaldamiseks saadetud.

(Järg).

2

Kolmanda põhilausena seame oma tööle, nii nüüd, kui tulevikus, kaasa aidata Eesti ülikooli eestipärase vaimu sivendamisele. Meie teame, et siin on veel palju teha ja võita enne kui meie ülikool on seda selle sõna otsekohesest mõttes. Aga meie teame ka, et oma võime kätte saada ainult oma enese visa ja kestava töö kaudu. Ja seda töövaimu ootavad üliõpilaskogud üliõpilaskonnalt.

Üliõpilaskogude tegelik töökava.

Otsekoheste lähemate ülesannetena toetab üliõpilaskogude rühm Edustuses üliõpilaskonnale kõige hädalisemaid põhinõudeid.

Olgu üliõpilasmaja tõsiseks koduks igale Eesti ülikooli üliõpilasele.

Meie üliõpilaste ainealine alus on nõrk, — et parandust tuua, on tarvis kiirelt korraldada vastav abiandmise kassa.

Üliõpilasleht. Päätoimetaja: ksv! V. Adams (org.); toimkonna liikmed — ksv! Kesä (EÜS) ja Treufeldt („Ugala“). Sekretär: ksv! Ernst Raudsepp („Veljesto“).

Välisloimkond. Juhataja: ksv! E. Käer; liikmed: ksv! Vilms („Sakala“) ja V. Adams (org.).

Majandustoimkonna juhatajaks jääb ksv! Taalman (kogud), liikmeks Sengbush (organiseerimatu). Teiseks liikmeks valiti ksv! Adamsi ettepanekul ksv! Boguslavski (ven.) tagasi.

Lugemislaua toimkond: juhataja ksv! Kääparin (kogud), liikmed ksv! Paas (seltside r.) ja Sievers (saksl.).

Üldtoimkond: Priitis (selts), Kuuse (korp.), Kukke (selts.), Taalman (kogud), Käbin (radik. selts.).

Revisjontoimkond: Zekul (ven.), Sumberg (korp.), Bakscht (juut). Endine esimees ksv! Kolk lahkudes tänab senise juhataja ja toimkondade liikmeid kaastöö eest, mis oli kõige südamlikum ja hoogne. (Kiiduavaldused). Nüüd tulevad veel mõned väiksemad valimised.

Mööblitoimkonda määratakse juhataja esimees, majandustoimkonna juhataja, ksv! ksv! Mekkart, Kolk ja Kangur (kaks viimast endised Edustuse esimehed).

Ankeetkomisjoni valitakse Raudsepp, Akermann ja Paas. Võetiakse teadmiseks ksv! Köstneri määramine Balti riikide keskbüroo asjaajaja kohale endise juhataja poolt ajapuudusel äraastunud ksv! Kukke asemel.

Lõpuks otsustatakse anda „Üliõpilaslehe“ sekretärile toimetuse hääleõigus ja määratakse segakoorile 15.000 mk. toetust.

Dramaatilisel algand koosolek lõpeb vaikelt ja rahulikult kell 1 öösel.

Ak. Hõimuklubi koosolekul

2 paastukuu p. esines üliõp. E Päss aruandega Lutsimaa sõidust. Kõneleja tähendas, et tähelepanu väljaspool kodumaad asuvate eestlastele on võtnud uut hoogu 32 aasta järele, mil eestlastest dr. O. Kallas viimast korda Lutsimaad külastas. Lutsi eestlased on selle aja vältel rängalt võidelnud võõraste mõjudega. Kuigi eestlastel ei olnud sidemeid Lutsimaarahvaga, on vahepeal soomlane dr. H. Ojansuu käinud seal soome lugupidamist avaldamas. Lutsimaal ei ole veelgi hääbunud lootus suurtesse „maakeele kuningamaadesse“. Lutsis on praegu tuntav pöud tegelestest ja maameestel puuduvad vilumused seltskondlikuks tööks. Oleks tarvis mõnda Lutsi noortmeest kasvataja kohapealseks seltskonnategelaseks!

Mag. V. Ernits kõnes „Ülemaailisest hõimubüroost“ rõhutas kindlam korraldamist senises hõimutöös, selleks soovides näha kõikide Eestis asuvate hõimuorganisatsioonide ühist koondust. Hõimusihiluste koondajaks ja läbiviijaks oleks kavatsetav ülemaaline hõimubüroo, mille asukoht oleks Tartu, kuna osa tegevust koonduks Tallinna, millega ühendust peaks hõimusekretär. Hõimubüroo ülesandeks oleks: hõimutöö ülemaaline korraldamine, ajakirjanduse tutvustamine välismaa hõimuaadetega (kuni oma ajakiri puudub) uute hõimuseltside loomine, eestlaste tutvustamine välismaile, hõimubibliograafia ja statistika pidamine.

Ülikoolijuure tuleks asutada Hõimurahvaste instituut ja hõimuõpetus. Jõulu-

vaheajal kodumaal viibinud hõimlased, soomest üliõp. A. Sarkkila ja Magyarist dr. E. Virányi andsid ülevaate viimastest päevasündmustest. A. Sarkkila tuletas meele kirjanik Eino Leino kaotust Soomele. Viimasel ajal on soomeline liikumine Soomes kasvamas. Kõrgematele muulastest ametnikkudele on soome keele äraõppimiseks 5 kuud aega lubatud, millest ei ole kinni peetud. Jõulu vaheajal on vähesed jõudnud sooritada soomekeele eksami. Soomekeele liikumine ulatab ülikooli professori- ja sõjaväelastesse. Oma ametist on pidanud sellepärast lahkuma mitu kõrgemat sõjaväelast, soome saadik Inglismaal ja arvata-vasti kõrvaldatakse samal põhjusel soome saadik Poolamaal.

Dr. E. Virányi märkis surma läbi kaotatuks magyari kuulsat näitlejat ja improvisaatori Blaha Luiza, kelle teeneks õieti langeb magyari rahvuslik operett ja kes Magyaris kõikjal tuntud oli rahvaulu ja draama etteandmises. Dr. E. Virányi rääkis pikalt magyari valefrankide valmistamisest. Euroopa ajakirjanduslikudel teadetal on seda segatud isamaaliste ideedega, mis täiesti vale on, ja juutidelt, emigrantidelt sihilikult levitatakse. Praegu on Magyari kõlbliselt paranemas rohkem, kui seda kunagi.

Kiri toimetusele.

V. a. „Üliõpilaslehe“ toimetus! Palun järgnevale lahkesti ruumi lubada.

Teatan avalikult, et „Üliõpilaslehes“ nr. 12 1925 a. kirjutuses „Eesti üliõpilasseltside Liidu avalik vaielduskoosolek“ mainitud koosolekul minu poolt avaldatud mõtted on täiesti moonutatud kujul refereeritud.

Lugupidamisega Juh. Libe.

Lähema aasta jooksul korraldada meie üliõpilassõõgimaja, mis oleks vastav akadeemilise „mensa academica“, seks muretseda ajanõuetele vastav sissesead ja suuremaid toetusi valitsuselt, omavalitsuselt, ülikoolilt.

Paremale alusele viia üliõpilaslugemislauad. Olgu see kõigile kättesaadav, mitmekesine ja täielik saal seisneva lugemismaterjaali poolest.

Alused üliõpilasraamatukogule, selleks vastavaid toetusi riigilt ja omavalitsuselt.

Tuleks luua kindlam ja suurejoonelisem alus meie üliõpilaspidustustele, nagu on seda 1. mai, 24. veebruar, 1. detsember ja sügisene üliõpilaspäev ja suvised üliõpilaspäevad.

Üliõpilaskonna Edustus peaks oma vastistegevuses esimeses järjekorras silmas pidama neid vahekordi, mis on loodud meie hõimurahvaste — iseäranis Soome — üliõpilaskondadega.

Tõsist ja juhtivat seisukorda peaks alal hoidma Eesti üliõpilaskond ka neis vahetevahel, mis loodud Balti üliõpilaskondade koostöö lepingu näol. Seks tarvis erilist tähelepanu juhtida Eesti üliõpilaskonna juures asuvale Balti üliõpil. keskbüroole.

Meie seisukoht võimaldagu Rahvusvahelise Üliõpilasliiduga (C. J. E.) koostööd.

On vaja korraldada õppereise, külaskäike ja m. välismaile. Arendada rahvusvahelist üliõpilaskondade kirjavahetust. Hooldada kergenduste saamise eest lubade- ja sõidutingimustes üliõpilastele välismaile. Aidata kaasa võimalikult raamatute tellimisele.

Üliõpilaskonna häälekandja „Üliõpilasleht“ võimaldagu eneseavaldamist kõigile üliõpilasrühmitustele. Muutugu ja meil aktiivse, kultuuritahtelise intelligentsi häälekandjaks. Mõistetagu tema veergude erandita hukka kõik, mis meie üldises ja üliõpilaselusel on ebakultuurilist

tagasikiskuvat, ajastijäänud. Kuid tähtis on, et arvustades tuntuga põhjendusi.

Nende põhimõtete ja töösitjuonte järele töötavad Üliõpilaskogud Üliõpilaskonna Edustus ja usuvad, et nad kaastööd ja toetust leiavad meie Üliõpilaskonna teadlikumalt osalt

Maaalaste Üliõpilasorganisatsioonide Liit.

Akadeemiline Meeskoor kavatses eeloleva semestri keskel suuremat ringreisi välismaile ette võtta, mis ulataks isegi Ungarisse.

Akadeemiline Segakoos kavatses intensiivsemalt töötama hakata ja loobub arvatavasti ringreisudest, mis tööd takistavad. Avatakse hääleseadmise kursused ja hakatakse suuremat rõhku panema laulude väljatöötamise peale.

Akadeemilise rahvaluule seltsi

koosolekul 31. jaan. esinesid ettekannetega prof. M. J. Eisen „Vesi viinaks“ ja stud. E. Päss „Rahvalaulikud ja rahvalaulud“. Prof. Eisen esitas Eesli muistist arvamist jõulu, vana-aasta ja kolmekuninga päeva keskkööl ühesilmapilgulisest vee viinaks (mõnikord mahlaks või meeks) moondumisest. Nii teatakse Rõngus, et kaevuvesi tund aega meeks või magusaks muutub. Jüri kihelkonnas sünnib see kindlal tunnil. Setus usutakse suurt vee väge jaaniöö. Selline usk ulatub Euroopast teiste ilmajagudeni. Soomes ja Rootsis tuntakse sarnast moondumist lihavõtte ööl. Norras muutub vesi päikese pööri puhul riideid põletavaks virtsaks. Kass otsustab siis kõigeparemini, kas vesi kõlbulik. Samasugune usk on vee muutuvusse Helgolandis. Sakslased ja slaavlased arvavad kolmekuningapäeval vee arstirohuna mõjuvat. Sakslastel lihavõtte ja valburgi öö

kastega pesemine annab tervist ja kaitseb nõidusest, kuna vee muutumist ei tohi jälgida, et mitte pimedaks jääda. Slaavlastel on vee mõju kella 11—12 vahel. Tshehlastel muutub üksi allika vesi viinaks. Afrikas berberlastel on sama moondumine jaaniöö. Idamaa kirik pühitseb vee moondumise päeva Kristuse sündimisega. Vee viinaksmuutumise usk on laialdane kogu maakeral ja ulatab kaugele paganaaegadesse, mida tõendavad Pliniuse sellekohased kirjutused.

Stud. E. Päss selgitas rahvalauliku ettekande tähtsust rahvaluule võrdlevas uurimises. Kui rahvalaulu päritolu ei saa määrata otsestele tema sisu järele, siis on teistende võrdlemine üksi rahvalaulu uurimises puudulik. Rahvalaulu keelel on omad arenemise tingimused, mis teiste paigamurrete arenemisest tuntuvalt erinevad, millepärast paigamurrete tähelepanek ei aita rahvalaulu võrdleval uurimisel mitte sugugi¹⁾, Tähtis on rahvalaulu

uurimises rahvalauliku ettekande viis, mida senini on vähe jälgitud. Igast kodumaa kihelkonnast oleks hädasti tarvilik koguda (vähemalt üks) fonografeeritud näide rahvalaulu ettekandest, kuni meil rahvalaulikuid ettekandeks veel saadaval. Lokaalne ettekandeviis soodustab neid teisendeid, kus paiganimetus puudub, seda oisustada.

Sama tähtis on lauliku isikuline suhtumine rahvalauluga, kus võidakse tähele panna mõnda hetke, kuidas laulik kaasa elab vastavalt laulu sisule. Täiesti erinevad ettekanded, kui rahvalaulu sisu on kurb, rõõmus, pilkav, naljakas, vihane, parastav j.n.e. Rahvalauliku kaasaelamine, mis süvendab ta ettekande mõju kuulajatele, lahendab rahvalaulu arenemiskäiku. Lauliku ettekande viis ja suhtumine laulule annab võimaluse sügavamalt juurida rahvalaulu arenemist ja teistende võrdlevat uurimist.

Viimaks teatab prof. M. J. Eisen, et P. Voolaine on seltsile läkitanud regivärssides tervituse.

1) Päevaleht 1926, nr. 32 on keegi —ll kõne sisu pahupidi pööranud!

Uut kirjandusest.

Ed. Hubeli „Jumalata“ venekeelne tõlge ilmus Leningradi tööliste kirjastuses „Priboi“. Tõlge on võrdlemisi hästi õnnestunud.

Vilmar Adamsi uus luuletuskogu „Valguse Valust“ on trükkis ja ilmus lähemal ajal „Sõnavara“ kirjastusel M. Dobužinski kaanejoonistusega. Kogus sisalduvad asjad ei ole kuskil avaldatud.

Samal kirjastusel ilmub varsti uus J. Kärneri romaan „Mees, kes unustas oma nime“.

3 märtsil pühitseb Friedebert Tuglas oma neljakümneaastast sünnipäeva.

Vabaherra Knigge tuntud teos „Über den Umgang mit Menschen“ on eesti keelde tõlgitud ja ilmus lähemal ajal.

Prantsuse kirjanduses tähistub uus neoromantiline vool, mille iseloomulikumaiks edustajaiks tuleb pidada Jean Cassou'd, Jean de Tinan'i ja Philippe Soupault'i.

Ilmus uus Van Gogh'i elulugu ta enese kirjade järele kokku seatud Louis Pierard'i poolt: „La vie tragique de Vincent Van Gogh“.

Mussolini üle ilmub Läänes ikka enam raamatuid, neist palju tõsisemad teaduslikke töid. Nii A. Schulés' teos „Moussolini à travers son écriture“, mis käsitleb Mussolini teoreetikutuna, R. Michels põhjalikus uurimuses „Socialismus und Faschismus als politische Strömungen in Italien“ osutab fašismi patriootilis-sotsialistlikku juurt. Metoodiliselt käsitleb sama teemi L. Bernhard „Das System Mussolini“, Scherli kirjastus Berliinis.

Ilmus uus trükk inglise kirjanduslik entsüklopeediline sõnaraamat „Who's who in Literature“, mis sisaldab andmeid enam kui 5000 autori üle.

Ajaloolasi tohiks huvitada, et Arthur Weigall annab välja suure uurimuse Egiptuse üle, mille äsja ilmund esimene köide (A History of the Pharaons) käsitleb n. n. esimesi üksikuid dünastiat ja püüab ning põhjendab kronoloogiat, mis õige tuntuvalt erineb üldiselt tunnustatud Breasted'i ja Ed. Meyeri omast.

Huvi neegrite kultuuri ja kirjanduse vastu ei rauge. Leipzigi kirjastuses „Hebbel und Neumann“ ilmus neegri Afim-Assangi romaan „Must laine“, sakslase F. O. Bilse parandatud ja trükki toimetatud. Romaan isegi europaiseeritud kujul hõõgub valgete orjastajate vihkamisest. Neegrite kultuuri tsentrumiks võib praegu

pidada hiljuti tekkinud New-Yorki eeslinna — Harlem'i, kus ligi 175 000 elanikku. „Batouala“ kuulub ikka veel maailma loetavamate raamatute hulka.

F. A. Krause sulest ilmus Münchenis põhjalik töö Hiina usulistest ja filosoofilistest süsteemidest „Ju-Tao-Fo“ ühes eriraamatuna ilmund lisaga, mis sisaldab nimede ja terminoloogia sõnasaiku.

Psühoanalüüsi vastu tõuseb huvi iga aastaga ning see teadus hakkab valdama ikka laiemaid alasid Wiini rahvusvahelises psühoanalüütilises kirjastuses ilmusid muu seas Zulligeri töö leina- ja matmiskommete psühoiogiast, Th. Reiki raamatuke „Ülestunnistarnisesund ja karistustarve“, Bron Malinovski huvitav skits „Matriarhaadi pere ja Ödipuskompleks“. Hakatakse laiemalt tarvitama psühoanalüütilist metoodi ka kirjandusteaduses, kuna tal just teadusliku metoodina, öeldagu mistahes, on tunnustatud miinuste kõrval omad vastuvaidlematud paremused.

Saksa akadeemiliste noorte kuu-kiri „Junge Menschen“ pühendab oma detsembri-numbri täielikult prof. Hans Much'ile, tuues väljavõtteid tema töist.

14. jaanuaril pühitsetes oma 50-aastast sünnipäeva saksa rahvapärane kirjanik Gustav Schröder.

Katke „Colas Breugnon'ist“: „Sõjapäevad“.

R. Rolland.

Warri on mu telder täiesti lage. Soldatid, need, teda saatis meile meie armuline isand, Neterri hertsog, et nad meid kaitseks, on nüüd juba viimsegi pudeli turki pannud. Nii siis, ärme aega taotame waid jooime ühes nendega. Nad tahavad mind põhjalikult waefets teha; hää küll, ma teen taaja, ja päälegi weel võimalikult hästi lõbbul fombel. Egas' see mulle esimene ford ei ole! Ja kui Jumala heldus lubab, siis ka mitte just päris viimne ford.

Tublid poisid! Kui ma neile teata-
sin, et wiin on lõpuforra, said nad
peaegu kurtvemat, kui ma ise olen.
Ma tunnen mõningaid mu naabreid,
teda säärane taotus päris kurtvameel-
sete teeks. Mind aga see palju ei lii-
guta. Olen sellest liiga mitmesugustest
aurudest läbi teend. Siiga sagedasti
olen näind jamajuguseid jante. Ja kui-
das juudaksin ma janditajaid tõsijelt
wõtta. Igasuguseid sõduritarhwe olen
jaand näha selle aja jooksul, mis ma
maailmas elan. Sõweitslasi, fakselasi,
gaastoonlasi, lotaringlasi, lauja sõdarah-
wast, raudrüüd küliru pääl, relwad rufi-
fais. Meid näjarotte, nälgind hundi-
tuffitaid, fes ausa fodorahhwa furna-
mifest kunagi wiisand ei saa. Ja fes oleks
kunagi felgusele jõudnud, mis nad diei
jõditwad? Täna kuninga, homme juba
liiga poolt. Ford on nad papirahhwaft,
teinetord jälle hugenoote. Ühed ja ühe-
wõrdses on nad aga iftagi fõit. Ja
iwäärtfimgi neift ei iwääri enda poomis-
nõbri. Mis too meisje puutub, fas see
iwõi mõni teine wõllarrog oma wempe-
dega meie walitsejale kallale kipub?
Ja kui weel mõelda, millife filmatiga-
liffufega nad armfa Jumalagi neisse
oma wempudeste püüatwad fife weda-
da!... Tuhat ja tulft! Jätke ometi,
armjad inimesed, armas Jumal rahule,
ta on küllalt wana! Kui teil tarw fū-
geleb, partige teda ütsteifel ise Juma-

lale see ei lähe jugugi forda. Niipalju
kui ma asjast talpan, ta ostab end juba
ife awitada. Sügab end ka ise kui talfe
see on meelt mõdda, ja nimelt siis kui
tal fufagil fūgeleb.

Kõige hullem fugu on aga sellega,
et nad arwatwad, minagi pidawat ofa
iwõima tolfeft armfa Jumala näw har-
mifesi! Taetwane Jsa, ma awstan Sind,
ja ufun täielitus alandufes, et me üts-
teifega enam kui üts ford päetwas toku
puutume. Wähemalt niipalju kui wana-
fõna, too hää, gallia wanafõna, õige
on: Muretu meel, klaas wiina ees, ja
armas Jumal südames. Kunagi ei tule
mulle seepärast weel meelegi nende keh-
tenpuffide fombel ufheldama hafata,
nagu oleks armas Jsa mulle jumal teab
mis juur fugalane, nagu tunnefin ma
teda põhjalikumalt ja nagu oleks ta just
mind fõitide oma asjaajamiste ufaldus-
mehets walind. Ei, fina oleksid sellega
õiglajest nõus, et ma Su rahule jätat-
fin, ja ainus asi, mida minagi nõuan,
oleks jälle, et ka Sina minu fufhes sama
teeksid. Meil on mõlemal küllalt astel-
damift, et oma majapidamift korras hoida,
fina oma suures maailmaruumis, mina
oma küllufes wiigifes. Taetwaifa, ja
oled mu loond wabats, ma jätan fufse
sama õigufe. Aga näh, jälle tulewad
need wõllaroad ja teewad, nagu oleks
mul Sina päraft waja fosta, tahawad
ifegi, ma ütlegu, kuidas Sa tahafid, et
Sind färitataks, ja ma pidagu toda nii
Sina kui ta minu enefegi waenlafes,
fes Sind wõtab wähe teifti. Minu
waenlafes?... Sebänd küll mitte!
Mul pole waenlasi. Kõit inimesed on
minu sõbrad. Kui nad ütsteift fagitwad,
siis on see nende eraafi. Mis puutub
minusse, ma jätfin mängust wälja...
niipalju muidugi, kui see wähegi on wõ-
imalift! Seft just feda too hufatusseeme
feeditfi fõige wähem. Kui ma pole ühegi
waenlane, siis on jälle nemad fõit minu

wastu waenulifed. Olgu siis, Jumala
nimel! Kui tahad jääda fahe waenulife
leeri wajele, oled ise see, fes faab fõige
enam fugeba, lõõme siis parem juba
ife tah fetta. Seft ka see meeldib mulle.
Seft fahthemata parem, parem kui olla
alati alas, ja alas ja ifka jällegi alas.
on olla waheldamift ford alas ja siis ka
wahest ife haamer.

Kuid ütlegu mulle fiisti ford feegi,
mis hää päraft fõit see kupatus fiin ma-
ailmas ümber joofeb, fõit need fuurfugu
nugifed, nood poliititid ja fuured fahjad,
fes meie kaunift Prantfusmaad laasta-
wad, fes meie kaunift fapufest papundades
fama ajal põhjalikult tema taskuid tüh-
jendawad; fes sellega weel ei rahuldu,
et nad meie piikut faatwad lahastada,
iwaid ka wõdraid põide imustelewad,
nagunad Safjamaad ufhwatdawad, Ita-
lia pääle maias on ja oma ninad ifegi
türgi fultani haaremiteste piatwad. Pool
maateraft tahfid nad alla neelba, ife ei
ostats nad aga felleste fapfaiõi ifututada!
Kuid rahuliffu werd, sõbratene, ära muu-
tu tigeatks. Kõit on hää, nii nagu ta
on... Kuni me ta ütsteift, ühel hää
päetwal iwelgi paremaks teeme (mis nii-
pea peab ftündima kui wähegi wõimalift).

Ka hullud elajad on millefõgi fafulitid.
Ma olen kuulnud jutufefe, et kui
armas Jumal (täna ma aga nähtawasti
muuft ei räägigi, kui ainult finuft, Sõfand)
ühel päetwal Peetrufega jalutama läts,
Peetlema agulife), fää nägi Ta ühe
oma foja trepil naift ifutawat, fellele
mittemidagi-tegemifest furmaigatvus pä-
le oli tulnud. Aleg wenis talfe nii piffa-
mift, et Taetwaifa oma fudamehelfidufes
endal taskud läbi katfus, käputäie fitpe
wiimats pihtu fai ja felle naifele fülle
wifkas, üteldes: „Wõta, mu ütär, ja
lõbusta end sellega“; fohe läts naiste-
rahwas elawats ja haffas endal fitpe
õffima. Ja igatord kui ta elufateft ühe
fätte oli faand, naeri ta lauja häämele
päraft. — Rahtlemata ka see on wiift
mingeid fedaorti fudamehelfidufi, kui ta-
was meile wahetwahel aja furnus-
lõõmifese neid tahjalgifeid elufaid taela
faadab, fes meie nahfa weidife tuufel-
dawad. Hütwa siis, ja oleme sellefti
tänuiffid ja rõõmfad. Igafugune para-
fiit, nii mulle näib, on tertwifse tunde-
margifs. Sihufesed parafiidid näitwad
fa need, fes meie üle walitfufi peatwad.
Rõõmustagem selleft, sõbratened: feft
järelitult pole feegi tertwemas kui meie...
Ja päälletauba, feda ütlen ma teile
(fõitwa fife): Piffa meelt, me teetame
üle sellegi walitfufe.

Küllmale, patafele, hulguwahwale
nii sõjalaagriff, kui fa hooft on mää-
ratud ainult itthife iga olla; nad on
mõõbutad. Kuid tubli emafe-maa piift,
ja meie ühes temaga, selleset et tema
fület walitfudada ja hariba. Ühe ainfa
puhtemifega on fõit jälle hääts tehtud.
Wahpepää! aga jooime wiimfe ilga minu
fannuft. Peab ju ometi ruumi tegema
uuele tulewafele wiiftatooftile.

1) Colas Breugnon'i, eptuuriife ilmawaatega,
mahlast burgunditku wäljendufega fäpiffifse-kun-
nitu tobulinnatete Clamecy ühe agult fõpalt nimetus.

Päevakohane Romain Rolland.

Pääle A. France'i surma jäi Prant-
sumaa üheks suuremaks kirjandus-
likuks nimeks Romain Rolland. Jaanu-
ari kuul s. a. pühitises ta oma 60 a.
sünnipäewa. Ta oli muusikateooria
professor, kirjanikuna kauemat aega
silmapaistmatu. Alles maailmasõja ajal
fõusis ta kuulsaks, pääasjalikult oma
sõjavastase kõikide maade waimuni-
meste koostõõ õhutamise läbi; siis
hakati ka laiemalt huwi tundma tema
kirjandusliku ideederikka loomingu
wastu: „Jean Christophe“, „Colas Breu-
gnon“, „Liluli“, „Lame enchanté“,
draamad, biograafilised esseed.

Käesolewast numbrist jäi ruumi
puudusel välja pikem kirjutus.
Siinkohal ainult väike märkus ülal
tsiteeritud katke puhul, mis kujutab
tühbilist prantsuse väikekondanikku,
talupojalikku käsitõõlist-kunstnikku
ja tema ideedeilma.

Eriti Rollandi kohta; ühest küljest
näeme, et aatelisus selleks, et olla suur
ja ülev, ei tarvitse sugugi olla mingi
kuiv ülevate mõtele leksikoon. (Tähen-
dus elureformistidele).

Kuid sama hää on teisest küljest
kujutatud füseda ja awameelse mehe
väljenduswiis asjust, mis ka meil Ees-
tis on teatud määral akuutsed. Tõesti,
kui hakata kaaluma, kus on lubatu
ja lubamatu väljenduse piirid, kus as-
jaosalisi wast ehk haawatud ei ole,
kus rahvuswahelise suurusega kirja-
nik ja suurim maitsetedikteerija siin
päris roheliselt, päris koolipoisiliku
häbematuses mõnd ammumaksvat
üldist seisukohta, või puudutamiseks
liig hella kohta täie lapidaarsusega
siiski puudutada on julgend, fiseäranis
kui Colas puudutatud küsimused meile
enestelegi väikese waevaga päewa-
kohastena näha, — siis võiks meil
ilmsiks tulnud nii mõnelegi noorele,
roheliseks hinnatud häbematussele
veel mõni silm ettegi anda. E. R.

Ukraina üliõpilaste elust.

Ukraina üliõpilaste organisatsioonid Danzigis.

Danzigis on Ukraina üliõpilastel järgmised organisatsioonid: „Os-nova“, ukrainlaste korporatsioon „Halyst“ (Galiitsia), selts „Zaryvo“ (Leek), selts „Tchornomore“ (Must-meri) ja „Hurtok Lytzariv Zaliznoi Ostrohy“ (Raud kannuse rüütli ring). Kõik need organisatsioonid, (välja arvatud „Tshernomore“), on ukraina üliõpilasseltside keskendused Saksa-maal Danzigis.

Praaga sotsialistlik akadeemiline noorsugu. Neil päevadel andis välja uuesti Praaga „Ukrainska Aka-

demitschna Hromada“ oma sotsialistliku ajakirja „Zyttia“ (Elu). See selts arendab liikuvat aktiivsust, kuigi ta ise on kõige väiksem Praaga üliõpilaste koondus.

Ukraina üliõpilased ida Galiitsias. (Poola all) Lembergi ukrainlased — üliõpilased annavad välja jaanuarist 1926 a. uut ajakirja. Need on rahvuslikud üliõpilased.

Ukraina üliõpilased kaugel Idas (Ida-aasias). Nagu ukraina nädalakiri „Ukrainske Zyttia“ (ukraina elu) Harbiidist teatab, on Ukraina üliõpilased, kes koondund „Ukraina üliõpilasihingusse“ võtnud ette 1925 a. novembris Harbiidi ümbruskonda väljasõidu.

Linnas Fu Dia Hiang tervitasid neid Hiina üliõpilased. Organisatsioon „Kodus“ põhikiri kinnitab hiljuti Hiina valitsusvõimude poolt. Lähemas tulevikus organiseerivad Uk. ülikoolid ettelugemisi Ukraina kirjanduse ja ajaloole kolonistidele.

Ukrainlaste riigiülikooli küsimus Lembergis. Viimasel ajal on Ukrainlaste riigiülikooli küsimus Lembergis omandanud akuutse ilme. Poola valitsus tahab anda ukrainlastele „studium Ruthenum“ Krakovisse. Ukrainlased nõuavad ukrainlaste riigiülikooli Lemberki, Ukraina territooriumile.

Akadeemilised teated:

Prof. dr. med. A. Sommer

on haridusministri poolt kolmeks aastaks anatoomia õppetoolile korraliseks professoriks edasi kinnitatud, vastavalt ülikooli seaduse paragr. 57 määrusele.

Ülikooli õppemetskonna

aj. juhatajaks on 1. jaanuarist s. a. pääle hra eriainete õpetaja K. Werberg.

Eradots. W. Gruehn

loeb käesoleval poolaastal teaduskonna ülesandel 2 t. kursust: süsteemaatilise usuteaduse ülesannete üle.

Ülikooli lõpetasid

ja omandasid vastavad lõputunnistused majandus-teaduskonnas: Elfriede Erbak, Elisabet Laja, Jaan Luksepp, Aleks. Riisberg. Loomaarstiteaduskonnas: Hassan Hannov ja Johannes Kask,

Maakonna ja linnade arsti

kutse vääriliseks tunnistati järgmised arstid: Chr. Gross, Nik. Kilk, Hans Madisson, Peeter Naaris, Paul Pedusaar, Ed. Pihlak, Karl Reikmann, Karl-Ernst Russov, Konst. Sööit, Hans Sulg, Aleks. Tamberg, Andres Waaks.

Rektori ja prorektori kōnetunnid.

Käesolevast semestrast hakates võtab vastu: rektor prof. H. Koppel — esmasp., kolmap. ja reedel 1—2, prorektor prof. J. Köpp — esmasp., kolmap. ja reedel 12—1 ja prorektor, prof. P. Põid — esmasp., kolmap. ja reedel 2—3.

Ettelugemiste kava pro 1926 a. I. p. a.

on trükist ilmunud ja saadaval ülikooli portierilt: Hinnaga 25 mk.

Doktori promotsioon.

30. jaanuaril s. a. kell 12 p. kaitses ülikooli aulas doktorand med. vet. Elmar Redlich oma loomaarstiteaduse doktori väitekirja aine üle: „Diaptomus graciloides (Lilljeborg), ein neuer Zwischenwirt von Dibothrioccephalus latas, nebst Bemerkungen zur experimentellen Entwicklung der Proceroids dieses Gestoden“.

Professor K. F. Shakov †

20. Jaanuaril suri Riias filosoof ja limitismi looja prof. K. F. Shakov.

Enne revolutsiooni töötas ta Peterburis psüho-neuroloogia instituudis, kust ta revolutsiooni lahtipuhkemisel Pihkvasse kolis ja kooliõpetajana teutses. Hiljem asus ta Tartu ja töötas ülikoolis filosoofia dotsendina. Rahvuse poolest oli ta sürjalane ja teda tunti kui tulist rahvuslast. Tartust sõitis ta Valka. Säält Riiga, kuhu suri.

Ametisse kinnitatud

on ülikooli valitsuse poolt: stud. S. Aaslava — usuteaduskonna seminari ja muuseumi asjaajajaks, Dr. A. Lill — lastekliiniku assistendiks, Dr. K. Tuisk — füsioloogia instituudi nooremaks assistendiks, Dr. J. Grünthal — naistekliiniku röntgenoloogiks, stud. P. Anniko ja R. Kienast — anatoomia instituudi demonitraatoriteks, Dr. A. Linkberg — hosp.-haavakliiniku assistendiks

Professor J. Granö Turu ülikooli proffessoriks.

Turu Soome ülikooli maadeteaduse õppetoolile on valitud prof. J. G. Granö. Teatavasti oli prof. Granö 1919—1923 a. Tartu ülikooli juures samal õppetoolil. Soome lehed märgivad suure rahulolemisega prof. Granö valimist noore Soome ülikooli professoriks.

Eradotsent Dr. E. Fählmann'ile

on ülesandeks tehtud lugeda käesoleval poolaastal majandusteaduskonna üliõpilastele pangamajandust 2 t. näd. ja pidada eramajanduslist seminaari 2 t. näd. õpekavas ettenähtud sunduslikus ulatuses

Ülesandel loevad

käesoleval poolaastal: prof. J. Mägi — sigade ja lammaste kasvatamisest 2 t. näd.; prof em. W. Gutmann — sünnitusabi, 2 t ja juhatada väike-looma kliinikut 12 t. näd., assistent A. Miller — „Tartu ümbruse geomorfoloogiat“ 1 t. näd., mag. A. Tamme Kann — „Geograafia ajalugu ja tööviise“ 2 t., assist. A. Luha — harjutusi üldises geoloogias 2 t., seminaarharjutusi samas aines 2 t., prof emer. A. Thomson — heinakasvatust 2 t. ühes praktikumiga 4 t.

Ülikooli lõpetanud

õigusteaduskonnas: Roman Viedersfeldt, majandusteaduskonnas: Jaan Jaakson, Joseph Issurin ja Eliise Jõgiõja; filosoofiateaduskonnas: Sore-Freide Gluschkina (Slaavi filoloog), Alma Riisberg (Eesti keel) ja Helmi Saarmann (kunst ajalugu); mat.-loodusteaduskonnas: B. Grünberg — matemaatika ala ja Jaan Port — mag. bot. diplomiga.

Teaduslikuks stipendiaadiks

zoohigieeni alal kinnitas ülikooli valitsus väikeloomakliiniku assistendi, loomaarst Elmar Rootsi ja komandeeris tema teaduslikuks edasitöötamiseks Viini.

Aj. abijõududeks

käesolevaks poolaastaks on kinnitatud: stud. A. Öpik — geoloogia kabineti ja G. Sumakov — zooloogia muuseumi.

Ülikooli stipendiumi suurendatud

Haridusministeeriumi eelarve komisjon, kes maha kustutas toetused kunstiasutustele, leidis võimaliku ülikooli stipendiumite summat 1 miljoni pealt 2 miljoni peale tõsta, sest leiti, et stipendiumid à 1000 mk kuus liig väikesed on.

Prof. P. Kogerman

sõidab aprilli algul teaduslikul otsarbel 3 kuuks Inglismaale, et sääl oma teaduslikke töid lõpetada.

Ülikooli valitsuse ülesandel

loeb hra Nikolai Köstner käesoleva poolaastal majandusteaduskonnas «Eesti majanduslist geograafiat» 2 t. näd.

Ametist lahkusid

metsakasvatuse kabineti noorem assistent Paul Reim, kes 15 jaan. metsade päävalitsusse teenistusse määratud, ning loomakasvatuse kabineti noorem assistent A. Mägiste.

Ametisse kinnitati.

Dr. V. Hion histoloogia instituti abijõuks, stud. E. Lepik — fütopatoloogia katsejaama aj. abijõuks, Aug. Miljan — taimebioloogia katsejaama vanema assistendi k. t., stud. Valter Rootsi, taimekasvatuse kabineti noorema assistendi k. t.

Üliõpilasköögi tarvitamine

on umbes 150 inimest päevas. Üliõpilaskond maksab vastava kokkuleppe põhjal 5 marka köögi pidajale lõunasöögi pealt juure. Kui sööjate arv üle 300 tõuseb, siis jääb juuremaks ära. On loota, et uude üliõpilasmajja ülekolimisel sööjate arv tuntavalt tõuseb.

Õigusteaduskonna lõpetasid

ning omandasid lõpudiploomid järgmised üliõpilased; Jaan Alev, Aksel Eiche, Josephine Einer, Gottfried Gabriel, Otto Glasenapp, Artur Haman, Vilhelm Kanarik, Rud. Knüpfner, Ernst Leithammel, Andreas Leppik, Armin Maiffo, Rudolf Mettikas, Hasche Passov, Vassili Peet, Viktor Riim, Vold. Rosen, Joh. Schnering, Artur Sirk, Boris Sepp, Helmi Suits, Arnold Subi, Oskar Tolmoff ja Joh. Viilip.

Üliõpilaste arv veebruari algul 4640.

Üksikute teaduskondade järele jagunes see arv: usuteaduskond — 114, õigusteaduskond — 1227, majandusteaduskond — 953, arstiteaduskond — 458, filosoofiateaduskond — 751, mat. loodusteaduskond — 617, loomaarstiteaduskond — 107, põllumajandusteaduskond — 413.

Vabariigi 8. aastapäeva aktus.

Ülikoolis oli 24. veebr. kl. 6 p. l. ülikooli õppejõudude, üliõpilaste ja ametnikkude osavõttel.

Avakõne — rektor prof. Koppel, pääle selle kõnele — prof. Uluots; üliõpilaskonda edustas ü. E. Laid.

Ametisse on kinnitatud

ülikooli valitsuse poolt stud. med. Walter Pärtelpoeg — anatoomia instituudi aj. noorema assistendi k. t., stud. Vold. Matiesen — metsakasvatuse kabineti noor. assistendi k. t., loomaarstid Hugo Tschakkar ja Hassan Hannov — loomaarstiteaduskonna haavakliiniku nooremateks assistentideks, stud. Gabriel Klein — väikeloomade kliiniku noorema assistendi k. t.

Ülikooli lõpetasid.

Hugo Tschakkar — loomaarsti diplomiga ning matemaatika-loodusteaduskonnas: Aleks. Keddis — keemia alal, Oskar Paas — matemaatika alal ja Nikolai Nikanovitsch — looduslool alal.

Välisstipendiumi saamist

6. kuuks edasi võimaldas ülikooli valitsus Oxfordis ülikooli stipendiaadina õppivale mag. Ants Oras'ele.

Mag. phil. Hans Kruus'ile

on ülikooli poolt stipendiumi ühe aasta võrra pikendatud.

Uus üliõpilasorganisatsioon.

Ülikooli valitsuse kinnitamist on leidnud neil päevil Setumaa Eesti Üliõpilaste Seltsi põhikiri.

Seltsi eesmärk — koondada ühiskondliku eluülesannete jaoks kõiki üliõpilasi ja harilasi, kes pärit Setumaalt, ehk kelle huvid on seotud Setumaa ja rahvaga, tõsta Setumaa kultuurilist tasapinda jne.

Venemaa Teaduste Akadeemia

on Tartu ülikoolile annetusena saatnud albumi ühes oma asutuste ülevõtetega — 200 a. juubeli mälestuseks.

Valitsus kinnitas

ülikooli erisummade lisaarve 4,7 milj. mkr. suuruses

Toimetusele saadetud kirjandus:

Eestimaa õiguse ajalugu. Dr. jur.

Wilhelm v. Seeleri loengute põhjal toimend G. Naelapea. 76 lk. 140 mk. „Varak“. 1926.

Konspektiivne ülevade Eestimaa õiguse ajaloost, lühikese sissejuhatusega üldisest õiguse ajaloost. Kadund professori kavatsus oli põhjalikku uurimust Balti eraõiguse üle valmistada; selle teostamises takistas teda surm. Seni kuni pole ilmud mingit teist põhjalikumad uurimust käesoleva aine üle, oleks see konspekt mõeldud väikeseks kättesaadavaks abivahendiks õigusteaduse üliõpilastele loengute kordamisel. Ühtlasi loodab väljaandja, et ka „mitte-jurist võiks olla huvitatud selle õiguse ajaloo tundmises, mille abil ta enesele õigust otsib. Välismail, Lääne-Euroopas, hoolitsetakse teaduse populariseerimise eest, mille tõttu laialdased rahvahulgad on teadlikud küsimustes, mis seni meie inimestele veel tundmatud. Tähtis on meie rahva kultuurilise tasapinna tõstmine ka õigusküsimustes ja õigusnähtustes.“

Niisuguse, osalt praktilise konspekti, osalt populaarse, kõigile kättesaadava teadusliku üldraamatu ülesandes ei või salata vastilmund vihule oma väärtust. Oleks vast isegi aeg mõnel meie kirjasusel mõtlema hakata järjekindla populaarteadusliku seeria väljaandmise peäle, nagu on näit. saksa „Göschel“ või „Aus Natur und Geisteswelt“. Käesolevat vihku võiks just niisuguselaadiliseks pidada.

Vastutav ja peatoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: E. Raudsepp. Liikmed: K. Kesä, E. Treufeldt.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Moe-, pudu- ja pesuäri VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81.

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester- ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid moe- ja pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värveis.

D. M. C. käsitööniite. Lastesaapaid, võimlemise ja hommikukingi

Meester., naister.
ja laste

kalosse.

Igasugune kor-
ralik auruga

riietevoltimine.

Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5–10% hinnaalandust!

Kölni vesi Viko
(Eau de Cologne)

Ideaalsem naha, näo-
jume ja erkude vrusker-
dus ja kosutus abinõu

Ainult eht meie
vabriku kaitse-
märgiga

ER

Eau de Cologne
Viko

Rätsepmeister

J. Puksberg

(Peterburist)

Tallinn, Pikk t. 43. Tel. 11-79.

* * *

Alati suures väljavalikus
kõige moodsamad
ja kõige paremad

Inglise riided.

Meesterahva rätsepaäri

M. ANDREESEN

Tallinnas, Rataskaevu tän. 11-4.
Kõnetraat 17-54.

Teadutan oma austatud tellijatele, et kohale
on jõudnud kõik sügise ja talve hoo-
ajaks tarvilikud riided ilmakuulsa
A. GAGNIERI ja Ko. firmalt.

Kondiitriäri-kohvik

E. Wattmann

Lossi tän. 1, kõnetr. 772.

Igapäev kontsert-trio k. 5-7.

Mugavad ruumid. Maitsevad ained.
Korralik teenimine.

„Estoking“ jalanõud valmistatakse
kõige uuemate mude-
lite järgi

„Estoking“ jalanõud valmistatakse
kõige parematest
materjalidest

„Estoking“ jalanõud on seepärast
nägusad ja vastu-
pidavad

„Estoking“ jalanõud on sealjuures
võrdlemata odavad

„Estoking“ jalanõud on igalpool
tuntud ja nõuetavad

Vabriku kaitsemärk

Estoking
Tallinn

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, KÜÜNI t. 4,

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täe-
liku vastutusega töö eest.

Kõige maitsevamad toidud
üliõpilastele

valmistatakse

Küütri t. nr. 8,

Söögisaal „LAINE“

Söögisaal on avatud h. k. 8 kuni 6. k. 10.

Hind 25 marka.